

ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ

Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладами освіти

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ У ЗДО

(для студентів освітньої програми А2 «Дошкільна освіта»)

навчально-методичний посібник

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ
ОСВІТНЯ КВАЛІФІКАЦІЯ

Другий (магістерський) рівень
Магістр
01 Освіта / Педагогіка
А2 Дошкільна освіта
Магістр з дошкільної освіти

Берегове 2025 р.

Навчально-методичний посібник призначений для більш ефективної організації роботи з дисципліни «Психолого-педагогічний супровід дітей у ЗДО» здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються на спеціальності «Дошкільна освіта». У роботі матеріал структуровано за тематичним принципом до кожного заняття у відповідності до освітньо-професійної програми, навчального плану, силабусу дисципліни «Психолого-педагогічний супровід дітей у ЗДО».

Посібник спрямований на формування у здобувачів знань про психолого-педагогічний супровід як цілісний інтегративний феномен у контексті наукових концепцій; формування здатності обирати доцільні технології психолого-педагогічного супроводу дитини задля створення оптимальних умов для психічного вироблення умінь виявляти сильні сторони особистості дитини, її внутрішні ресурси, які слугують джерелом позитивних особистісних перетворень під час здійснення психолого-педагогічного супроводу її розвитку у ЗДО.

Затверджено до використання у навчальному процесі на засіданні кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти ЗУІ ім. Ф.Ракоці II ((протокол №8 від 4 березня 2025 року)

Розглянуто та рекомендовано Радою із забезпечення якості вищої освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (протокол №2 від 18 березня 2025 року)

Рекомендовано до видання у електронній формі (PDF) рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (протокол №3 від 24 квітня 2025 року)

Підготовлено до видання в електронній формі (PDF) кафедрою педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти спільно з Видавничим відділом Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

Розробник методичних вказівок:

Антоніна ЧИЧУК – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

Рецензенти:

Інна НІКОЛАЄСКУ, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та спеціальної освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Лідія ХОМИЧ, доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II (адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua)

© Чичук Антоніна, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ ПІД ЧАС АДАПТАЦІЇ ДО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	6
1. Адаптація. Ступені та види адаптації у ЗДО	6
2. Етапи адаптації дітей дошкільного віку	10
3. Допомога у період адаптації дітей до умов ЗДО	13
Запитання для самоконтролю	18
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОСТОРУ	19
1. Педагогічний супровід дітей дошкільного віку	19
2. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей дошкільного віку	25
3. Види роботи з психолого-педагогічного супроводу дітей дошкільного віку	26
Запитання для самоконтролю	27
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ООП У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З ООП	28
1. Психолого-педагогічний супровід дітей дошкільного віку із гіперактивністю та синдромом дефіциту уваги	29
2. Завдання фахівців психолого-педагогічного супроводу під час впровадження індивідуальної програми	36
3. Робота з батьками, педагогами та фахівцями	38
Запитання для самоконтролю	41
ТЕХНОЛОГІЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ ІЗ РАЗЛАДАМИ СПЕКТРУ АУТИЗМУ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	42
1. Вивчення дітей з розладом спектру аутизму та його проявів	42
2. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей із спектром аутизму у закладі дошкільної освіти	43
3. Технологія виявлення особливостей розвитку дитини із спектром аутизму, визначення потреб дитини та рекомендації для батьків	47
4. Прояви проблемної поведінки та причини виявлення її у аутичної дитини	51

5.	Визначення перешкод до адаптації аутичної дитини в освітньому процесі та технологія профілактики до умов у закладі дошкільної освіти	52
	Запитання для самоконтролю	61
	ЛІТЕРАТУРА	63

ВСТУП

Дисципліна «**Психолого-педагогічний супровід дітей у ЗДО**» спрямована на формування у здобувачів знань про психолого-педагогічний супровід як цілісний інтегративний феномен у контексті наукових концепцій; формування здатності обирати доцільні технології психолого-педагогічного супроводу дитини задля створення оптимальних умов для психічного вироблення умінь виявляти сильні сторони особистості дитини, її внутрішні ресурси, які слугують джерелом позитивних особистісних перетворень під час здійснення психолого-педагогічного супроводу її розвитку у ЗДО;

Дисципліна має **мету**: ознайомити студентів з формами, методами та прийомами здійснення психолого-педагогічного супроводу особистісного розвитку дитини дошкільного віку; сприяти розвитку «гнучких навичок» – soft skills: навичок комунікації, здатність брати на себе відповідальність і працювати в команді, вміння контролювати власні почуття, правильно реагувати на емоції інших людей та злагоджувати конфлікти, управляти своїм часом, розуміння важливості зворотного зв'язку / допомоги від колег, здатність логічно і системно мислити, креативність та інше).

Завдання дисципліни:

- ознайомити майбутніх вихователів з метою та завданнями дисципліни; надати здобувачам освіти знання про проблему обдарованості, стан її вирішення в Україні;
- надати розуміння основних закономірностей й умов сприятливого психолого-педагогічного розвитку дітей, вироблення вмінь застосовувати різноманітні стратегії, методи, прийоми для особистісного розвитку дитини;
- сприяти процесу оволодіння студентами основами знань про особистісний розвиток дитини;
- сформувати уміння і навички діагностики здібностей, творчого потенціалу, сфери розвитку обдарованості дитини;
- сприяти координуванню розвивальної діяльності з дітьми з особливими потребами дошкільного віку в умовах ЗДО та в сім'ї;
- навчити основам психолого-педагогічного консультування дітей дошкільників та їх батьків.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ ПІД ЧАС АДАПТАЦІЇ ДО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

1. Адаптація. Ступені та види адаптації у ЗДО.
2. Етапи адаптації дітей дошкільного віку.
3. Заходи, що полегшують період адаптації до умов ЗДО.

Мета – ознайомитись із поняттями «адаптація», розглянути його мету та види адаптації. Дослідити етапи адаптації у дітей дошкільного віку. Ознайомитися із заходами щодо полегшення адаптації дітей до вступу у ЗДО.

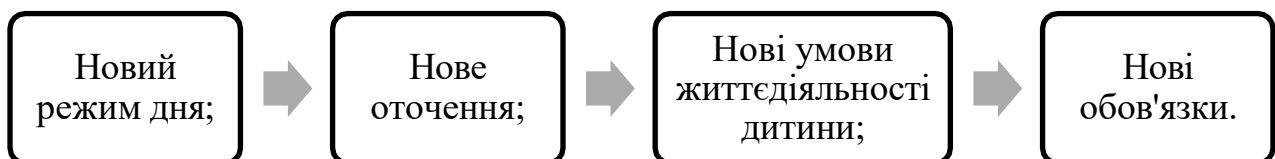
1. Адаптація. Ступені та види адаптації у ЗДО.

Відвідування дитиною закладу дошкільної освіти – важлива подія в житті дитини, це нові люди, нові умови.

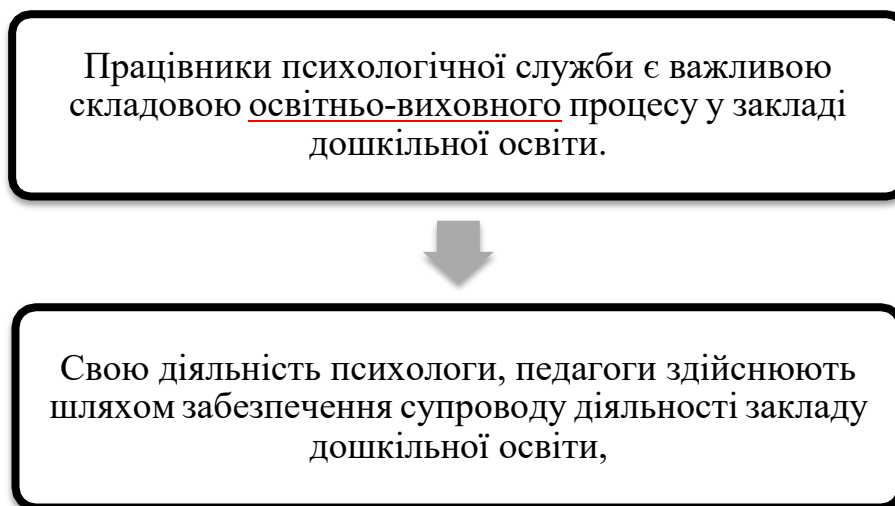

Це все призводить до деяких змін у поведінці дитини, зокрема: порушується апетит, сон, емоційний стан.

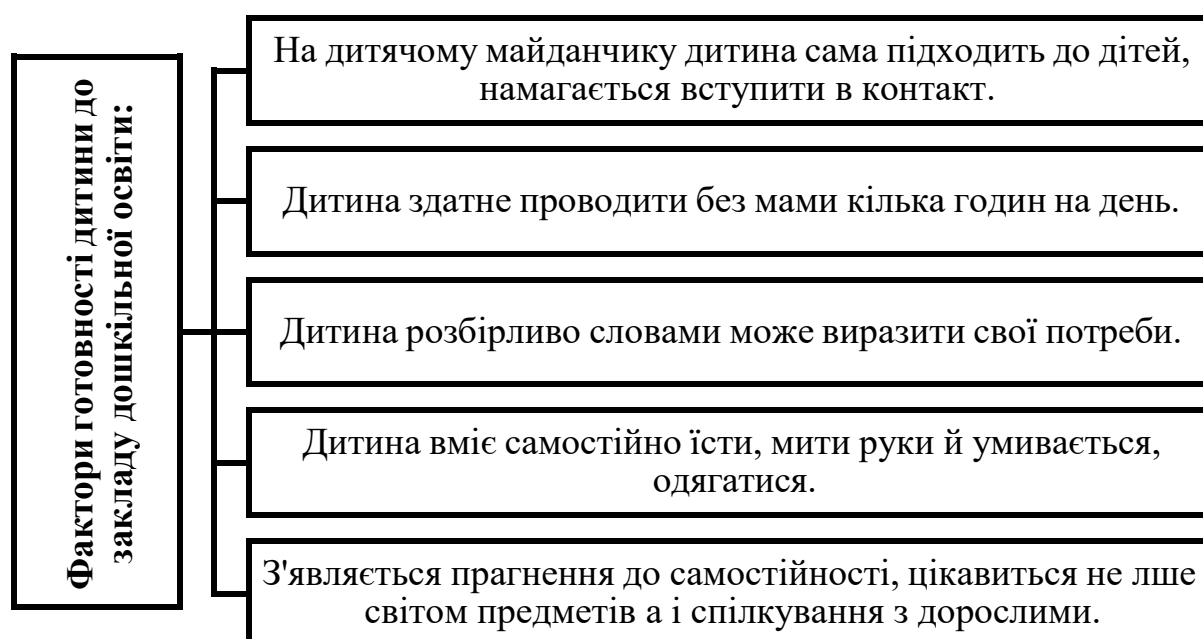
Початок відвідування дитиною закладу дошкільної освіти, це:

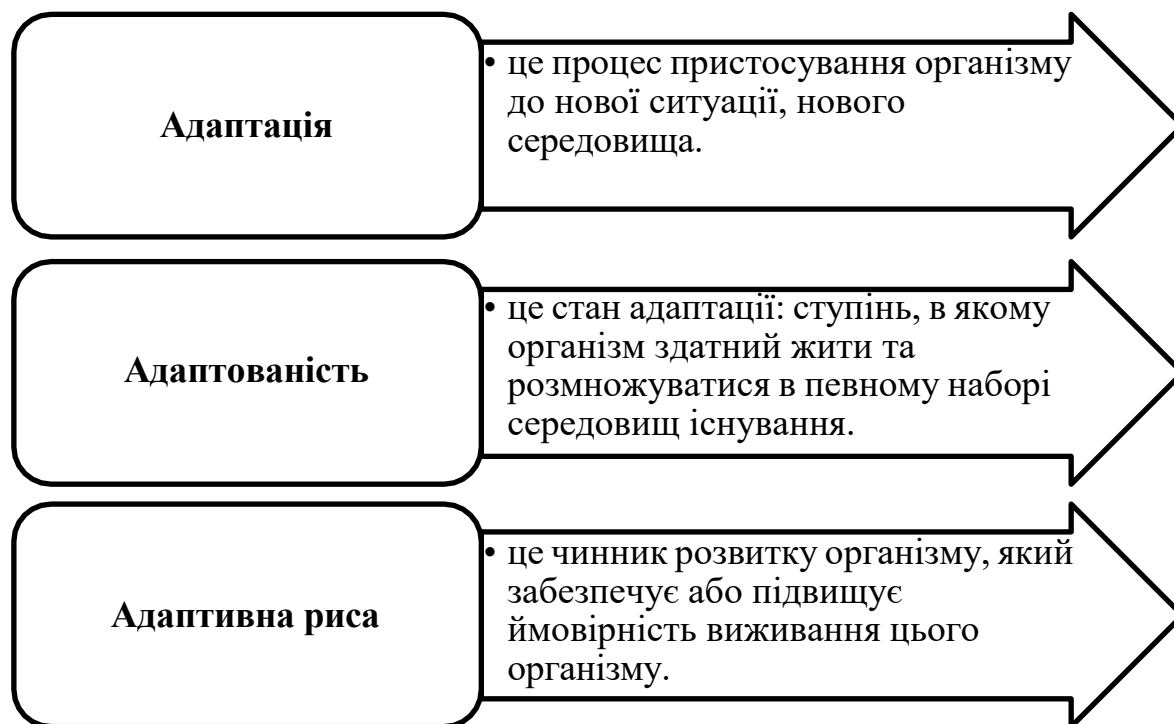
Всі діти які ідуть у дитячий садок, проходять через адаптаційний період. Батьки спільно із педагогічним колективом мають докласти зусилля, щоб допомогти дитині адаптуватися до дитячого садка, оскільки пережитий стан емоційного дискомфорту дитиною, може спричинити зниження опірних сил організму [1].

Готовність до дитячого садочка - це не лише вік, уміння і навички дитини, а це досягнення певної стадії розвитку: розумового, фізичного та соціального. Більша частина дітей вступають до закладу дошкільної освіти у віці від 1,5 до 3 років, проте, деякі діти починають відвідувати садок у 5-5,5 років. Всі діти різні і сприймають цю зміну по різному. Незважаючи на темперамент характеру дитини, адаптація до нових умов викликає значні труднощі у неї [5].

Отже, не лише вік чи розумові здібності впливають на готовність дитини до дитячого садка, але і її фізичний та соціальний розвиток є необхідним для більш легкої адаптації до закладу дошкільної освіти.

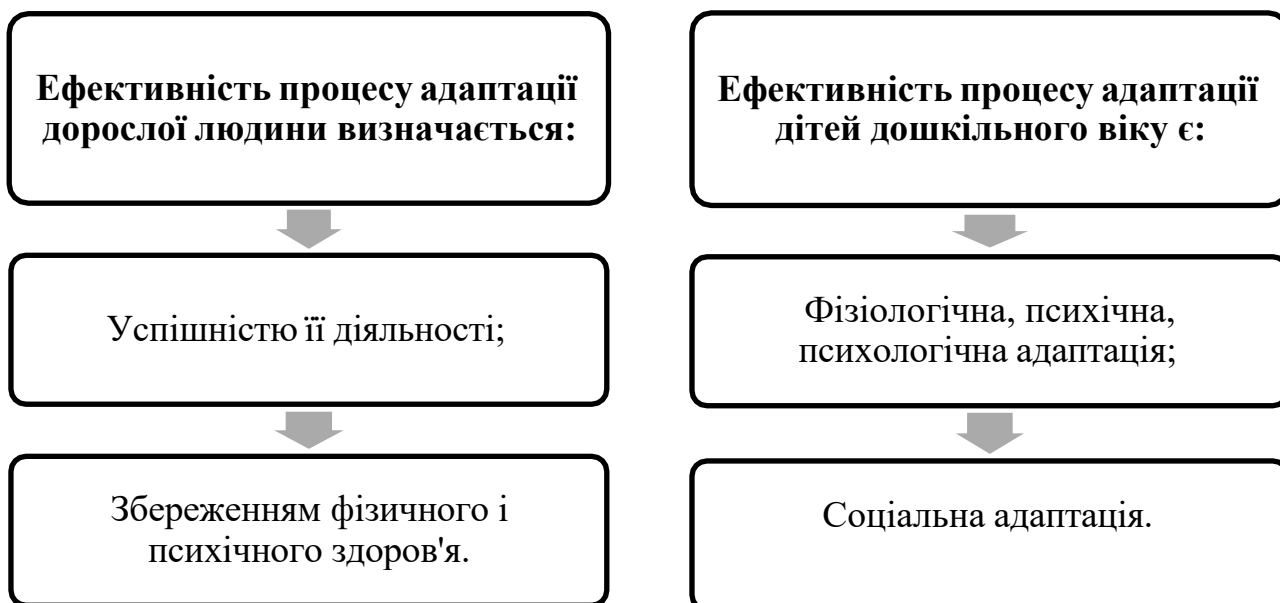

Адаптація у дитячому садку часто для дитини є складною і тривалою. В перші місяці відвідування дошкільного закладу діти часто хворіють. Все це через психологічний фактор, який може викликати зниження імунітету.

Виокремлюють три ступені адаптації: легкий, середній та важкий. Вони показують наскільки швидко поведінка дитини нормалізується та який період може тривати адаптація у дитини дошкільного віку.

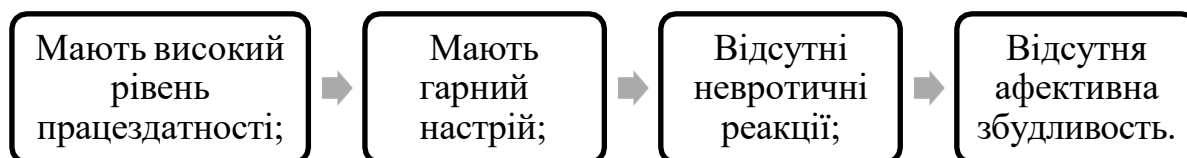
Ефективність процесу адаптації у дорослих та дітей

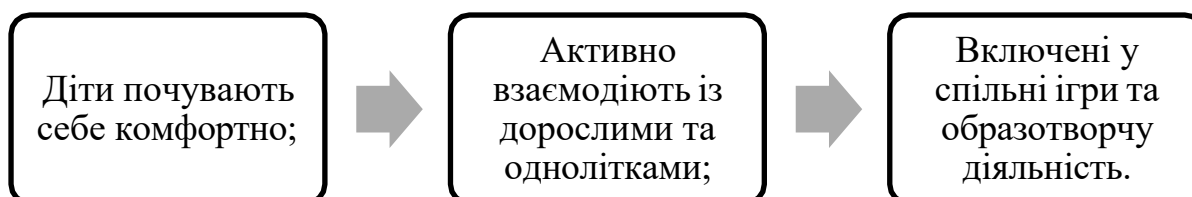
Фізіологічна адаптація – це адаптація яка пов'язана із станом здоров'я дитини. Якщо дитина швидко і легко пристосовується до нового середовища, то хворіє вона рідко. Якщо дитина справляється із вимогами дошкільної закладу, але хворіє часто, то вважається, що дитина ще не адаптувалася до ЗДО.

Психічна адаптація - це адаптація яка виражається у перебудові стереотипу особистості відповідно до нових вимог навколишнього середовища [4].

Адаптовані діти:

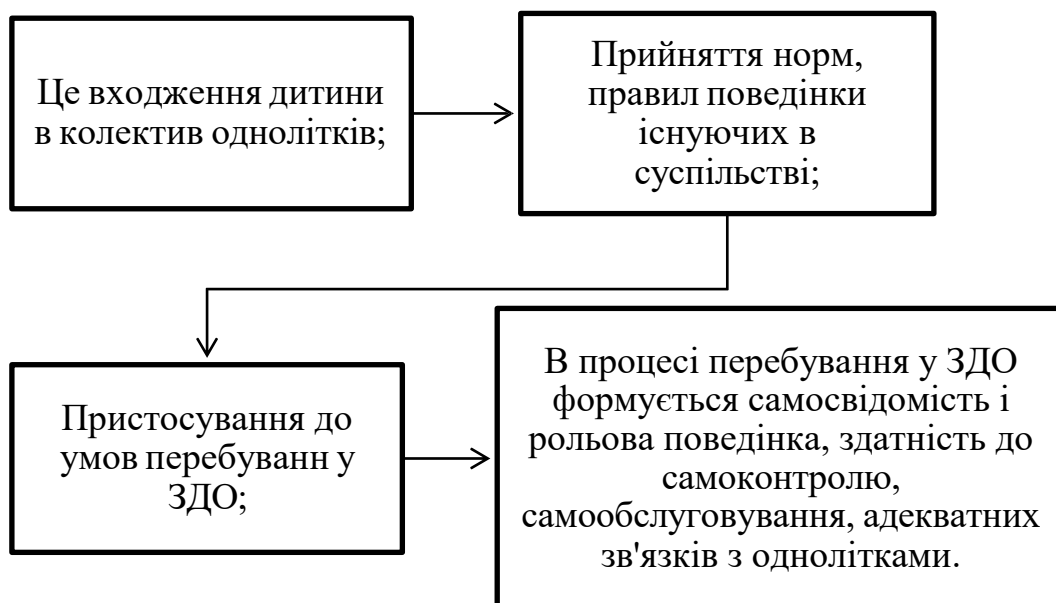
Психологічна адаптація – це психологічне пристосування дитини до змінених умов оточення, а також вироблення моделі адекватної поведінки до нових умов.

Соціальна адаптація Виявляється у пристосуванні індивіда до соціального середовища, яке передбачає взаємодію і поступове узгодження намірів обох

сторін. Адаптація до соціуму виражається підкоренням індивідуальних бажань нормам та заборонам ЗДО [6].

Соціальна адаптація

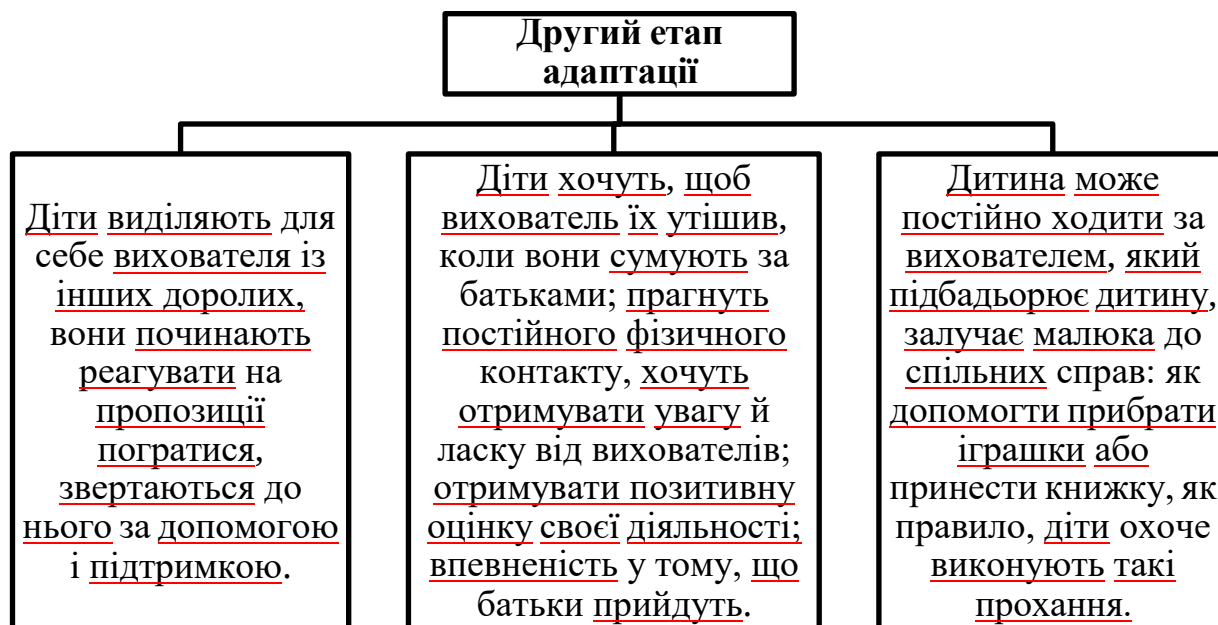
Важливо при цьому розуміти, що стовідсоткове підкорення індивідуальних потреб вимогам соціуму призводить до порушення інших видів адаптації.

2. Етапи адаптації дітей дошкільного віку.

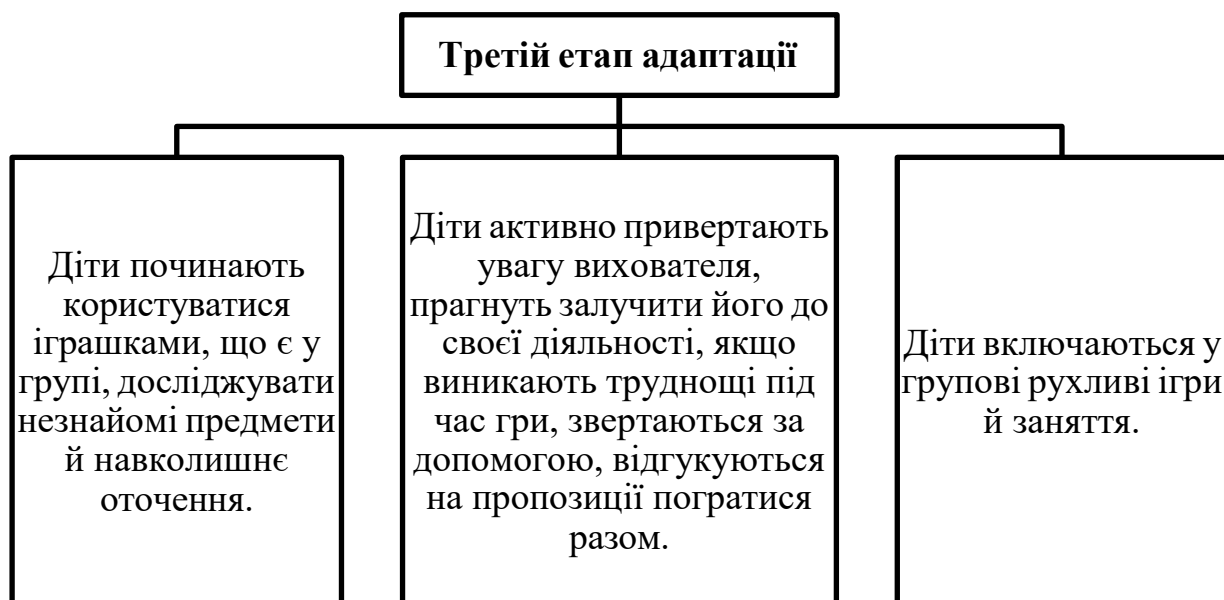
Адаптація дітей дошкільного віку має чотири етапи.

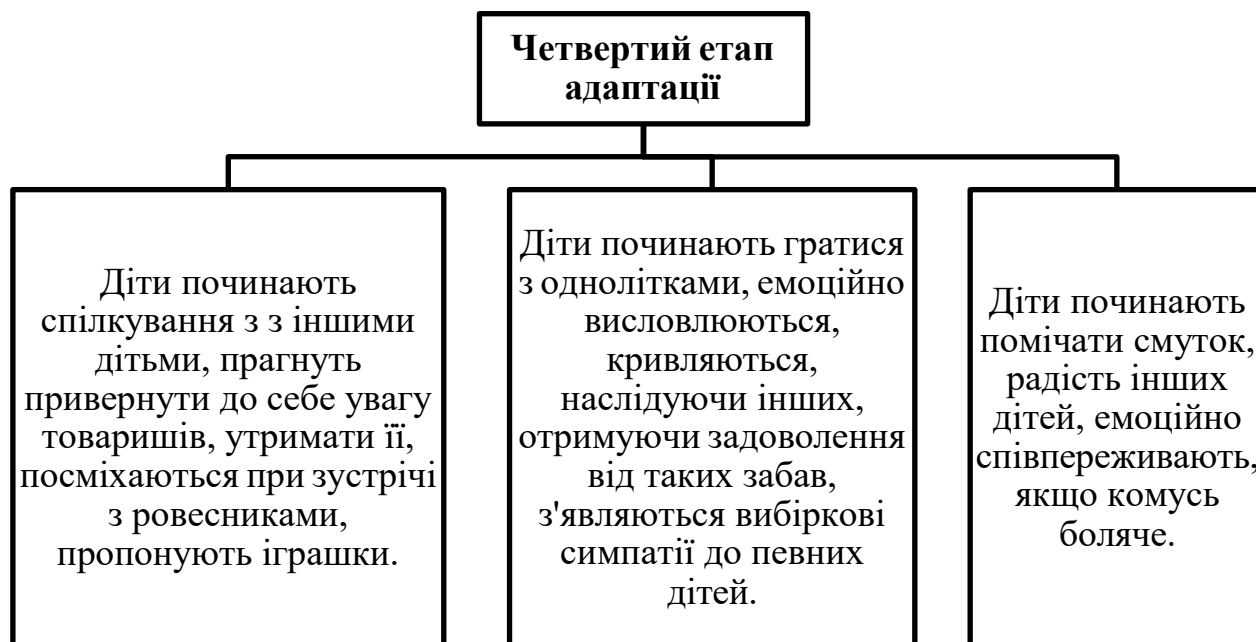
Отже, на першому етапі адаптації, діти почуваються нестабільно, тобто відмовляються спілкуватися, як із вихователем, так із однолітками, майже не їдять та постійно плачуть за батьками.

На другому етапі адаптації, діти починають потрохи спілкуватися з одним із вихователів, залучається до спільних завдань, виконує прохання вихователя.

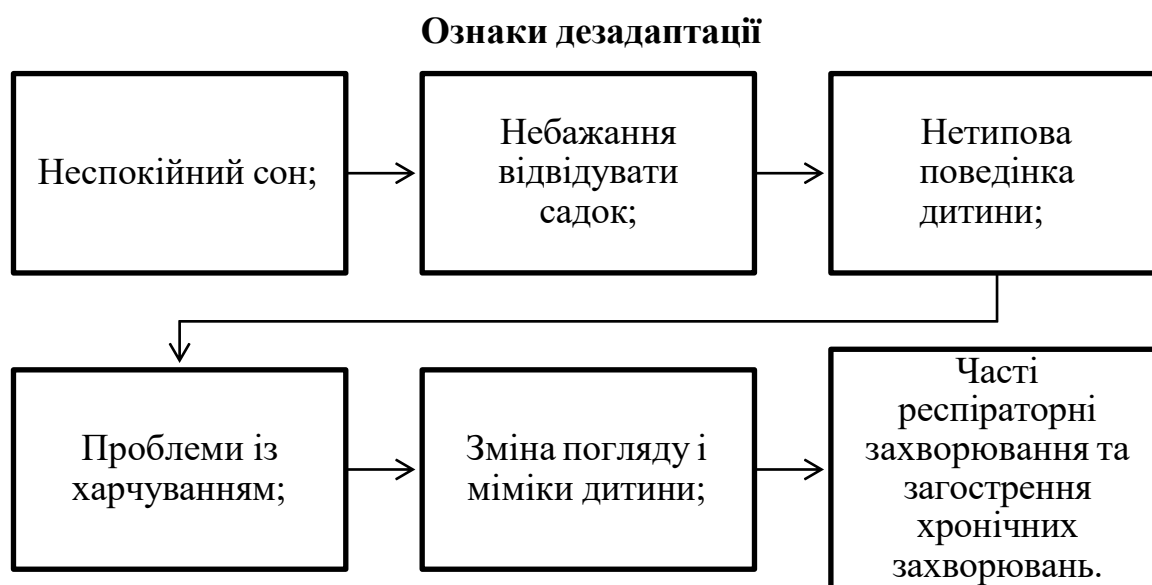

На третьому етапі адаптації, діти починають досліджувати навколишнє середовище, користуватися іграшками які є у групі, привертають увагу вихователів та беруть участь у груповій діяльності.

На останньому етапі адаптації, діти спілкуються не лише і вихователями, але й з однолітками, прагнуть гратися із іншими дітьми групи, помічають емоції інших дітей.

Якщо у дитина відмовляється ходити у дитячий садок або у неї спостерігаються ознаки дезадаптації, потрібно знижувати навантаження чи звертатися до невролога, психолога чи психоневролога.

У дитини, яка почала відвідувати дитячий садок, може початися емоційне і психологічне перевантаження. Перше, на чому може проявлятися перевантаження дитини, це на її сон.

Неспокійний сон. Дитина може почати плакати не прокидаючись, прокидатися серед ночі, говорити уві сні. Дитина яка раніше засипала

самостійно і швидко, не може заснути без присутності батьків та маючи не типову для неї поведінку [23].

Небажання відвідувати садок. Дитина спочатку може із задоволенням ходити у дитячий садок, але на другому чи третьому тижні поведінка дитини може змінитися і вона може почати вередувати і не хотіти відвідувати заклад дошкільної освіти, говорячи, що не висипається чи погано себе почуває та інше.

Нетипова поведінка дитини. Агресивність, примхливість, гіперактивність, яка нетипова для дитини, або, навпаки, пасивність, сонливість, небажання займатися речами які раніше цікавили дитину, все це повинно насторожити батьків.

Проблеми із харчуванням. У дітей дезадаптація може виражатися небажанням їсти у дитячому садку, у вигляді боязні снідати або залишатися на обід чи вечерю. Негативна реакція може бути навіть на запах їжі і може викликати блювотну реакцію. Все це результат стресу, який дитина переживає під час адаптації [33].

Зміна погляду і міміки дитини. Зміна погляду, міміки та манера рухатися є важливою ознакою дезадаптації дитини.

Часті респіраторні захворювання та загострення хронічних захворювань. Є однією з ознак, що навантаження при відвідування закладу дошкільної освіти, дитині не під силу.

3. Заходи, що полегшують період адаптації дітей дошкільного віку до умов ЗДО.

Заходи, що полегшують адаптацію дошкільників до умов ЗДО, можна поділити на дві групи: заходи з підготовки дітей до вступу в ЗДО та організація роботи із новоприбулими дітьми в період звикання до нових умов.

Заходи з підготовки дітей до вступу в ЗДО

Проводяться батьківські збори на які запрошують батьків, діти яких збираються відвідувати дошкільний заклад.

На зборах розказують про особливості адаптації дітей до умов ЗДО та як підготувати дитину до садочка.

Для батьків які не були на зборах, підготовлюють буклети з інформацією, де вказано, як допомогти дитині адаптуватися до ЗДО.

У приміщенні ЗДО є куточок психолога, в якому міститься інформація про умови забезпечення успішної адаптації.

Організація роботи із новоприбулими дітьми в період звикання до нових умов передбачає роботу з батьками, педагогами та дітьми.

Робота з батьками включає в себе загальні та групові батьківські збори, також для батьків які вперше приводять дитину в ЗДО розміщують пам'ятки із профілактики труднощів адаптації [10].

Організація роботи з педагогами

Впродовж дня, під час виконання індивідуальних і групових занять, ведеться спостереження за емоційним станом та поведінкою дитини, мета якого, знання психоемоційного напруження у дитини.

Для ознайомлення дитини з дошкільним закладом, вихователями і ровесниками та для встановлення емоційного контакту з дитиною використовують різні методи і прийоми, зокрема психогімнастику.

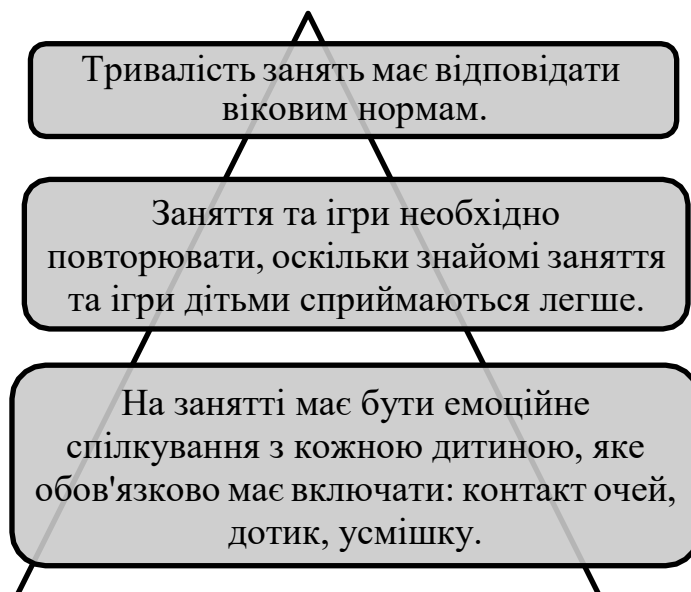
Психогімнастика включає в себе:

Для нормального самопочуття дитини в закладі дошкільної освіти надаються необхідні психологічні умови, такі як: психологічна допомога в період адаптації дітей; попередження порушень у дітей; забезпечення індивідуалізації виховання та розвитку за допомогою ігрових технік та вправ; використання ігор та психогімнастики для забезпечення корекції поведінки і зняття емоційної напруги у дитини, а також для розвитку здатності дитини до симпатії та співчуття до іншої особи [14].

Необхідно пам'ятати, якщо дитина відчуває психологічний дискомфорт, варто створити для неї відчуття спокою, захищеності. Найефективнішим прийомом у такій ситуації є казка.

Проводячи роботу щодо адаптації дітей до умов ЗДО, варто враховувати відповідні вимоги:

Отже, практика роботи ЗДО показала, що вихователі які працюють спільно із психологами, медичними працівниками, батьками, помічниками вихователів та адміністрацією закладу, отримують більш високі результати щодо адаптації новоприбулих дітей, ніж фахівці які працюють окремо один від одного.

Адаптація дітей до закладу дошкільної освіти є складним періодом як для дитини так і для батьків. Результативність роботи спрямована на розвиток особистості дитини, досягається за умови узгодженої діяльності педагогів, психолога та батьків [15].

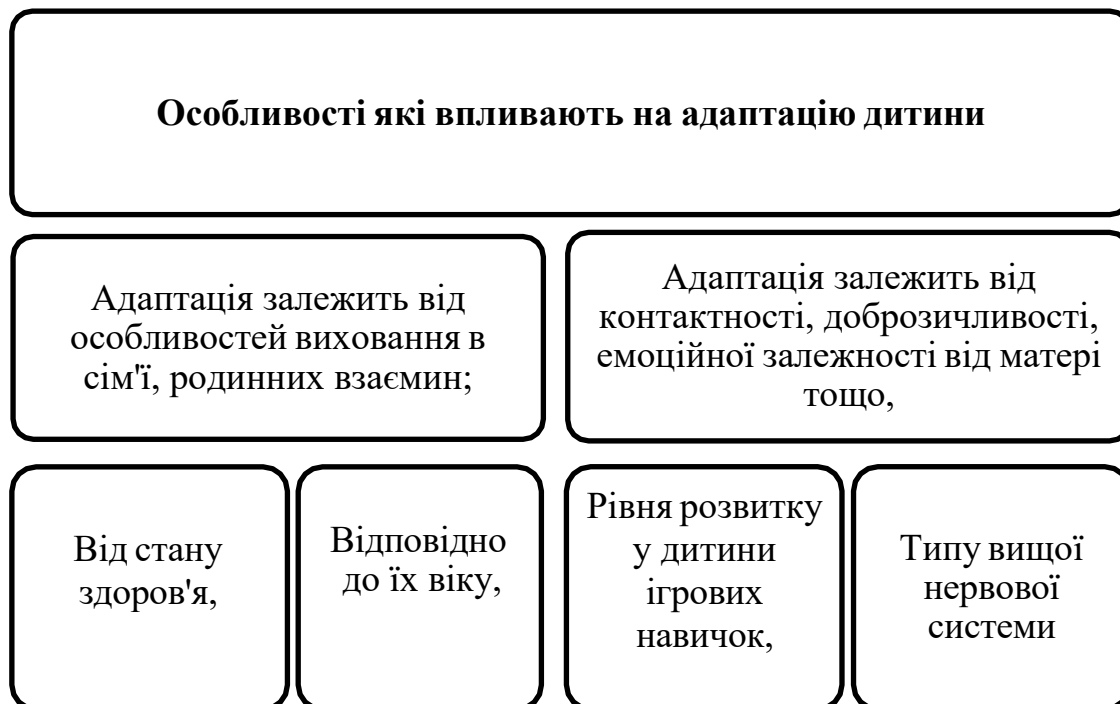
Ключовим змістом роботи психолога та педагога в період адаптації є здійснення психологічного супроводу дитини і батьків.

Супровід дітей дошкільного віку до адаптації у ЗДО

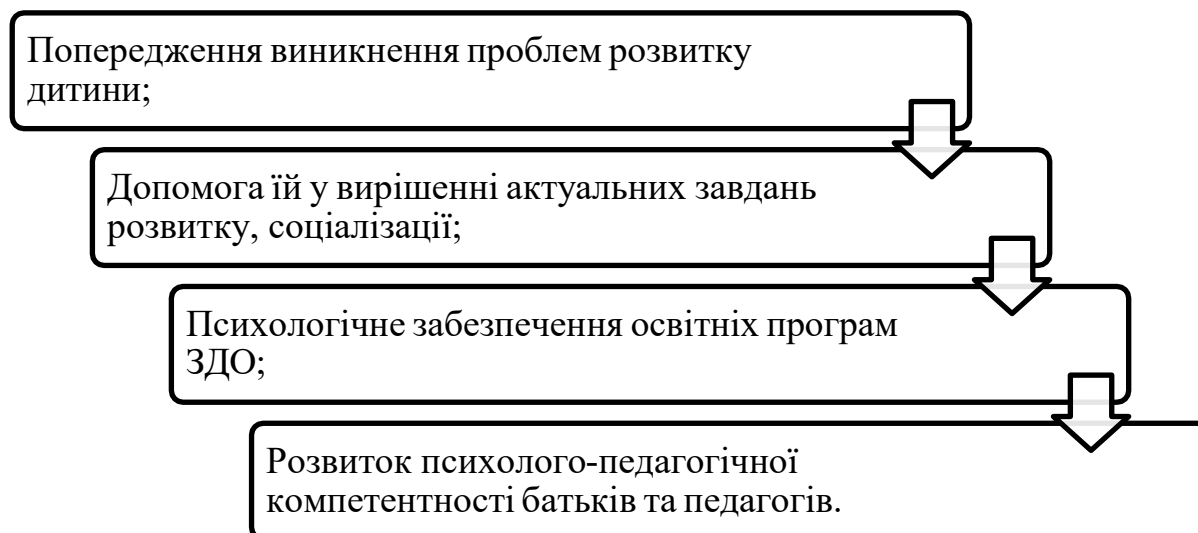

Основною метою супроводу дітей дошкільного віку - є підтримка умов для повноцінного розвитку дитини, згідно її вікових норм та індивідуальних особливостей, особливо у період адаптації дитини до закладу дошкільної освіти, до його нових умов.

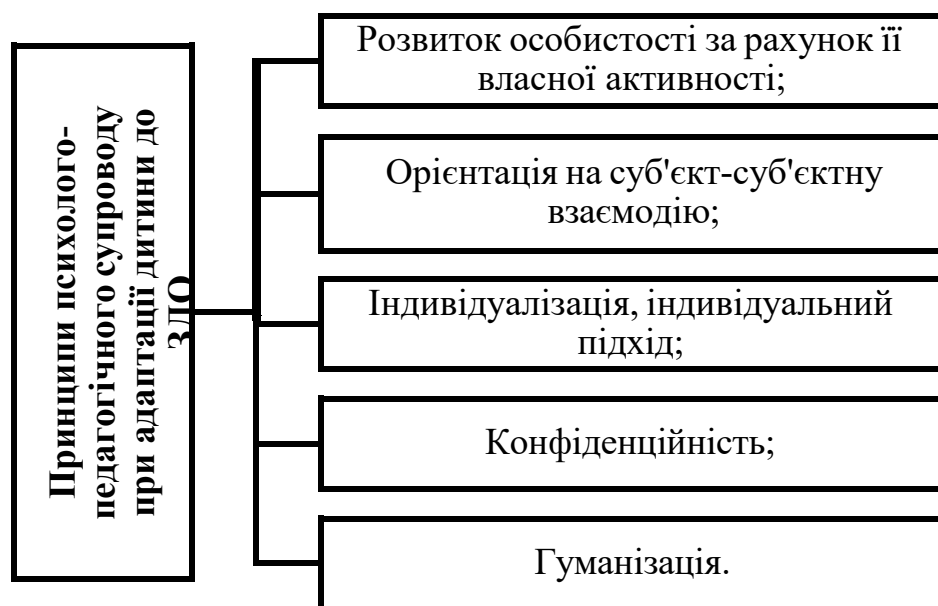
У процесі психолого-педагогічного супроводу дітей дошкільного віку, необхідно враховувати, що у дітей адаптація відбувається по-різному.

Основні завдання психолого-педагогічного супроводу в процесі адаптації дітей дошкільного віку

Для полегшення адаптації дитини до дитячого садка, створена команда фахівців. Їх мета допомогти дитині швидше пристосуватися до нового оточення, використовуючи різні методи і підходи а також керуються принципами при роботі із дітьми.

Отже, психолого-педагогічний супровід є важливим в період адаптації дитини до ЗДО. Він полегшує адаптацію за допомогою різних методів та прийомів. Психолого-педагогічний супровід - це комплексна система заходів для розвитку дитини.

Запитання для самоконтролю.

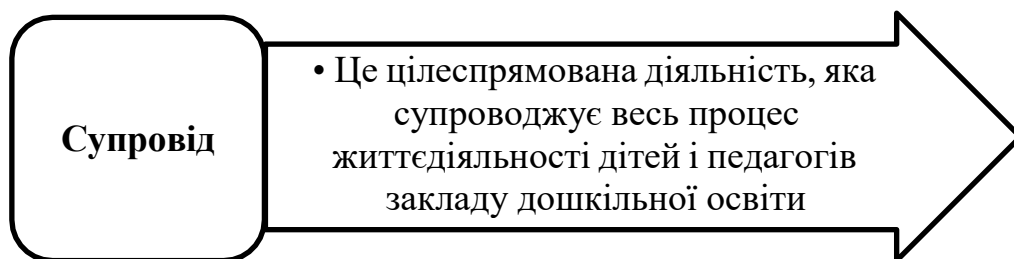
1. Назвіть фактори готовності дитини до закладу дошкільної освіти.
2. Що таке адаптації та вкажіть ступені адаптації?
3. Що таке фізіологічна адаптації?
4. Розкрийте поняття психічна адаптація.
5. Що таке психологічна адаптація у дітей дошкільного віку?
6. Дайте визначення поняття «Соціальна адаптація».
7. Розкрийте перший етап адаптації.
8. Що відбувається із дитиною на другому етапі адаптації?
9. Що відбувається на третьому етапі адаптації?
10. Розкрийте четвертий етап адаптації.
11. Назвіть ознаки дезадаптації.
12. Які заходи з підготовки до вступу в садочок проводить заклад дошкільної освіти?
13. Що включає в себе робота з батьками?
14. Як проводиться робота із педагогами?
15. Що включає в себе психогімнастика?
16. Які вимоги необхідно дотримуватися при адаптації дітей дошкільного віку?
17. Назвіть основні завдання психолого-педагогічного супроводу в процесі адаптації дітей дошкільного віку.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОСТОРУ

1. Педагогічний супровід дітей дошкільного віку.
2. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей дошкільного віку.
3. Види роботи з психолого-педагогічного супроводу дітей дошкільного віку.

Мета – ознайомитись із поняттями «супровід», «педагогічний супровід», «психолого-педагогічний супровід», Розглянути його мету, особливості та види психолого-педагогічного супроводу.

1. Педагогічний супровід дітей дошкільного віку.

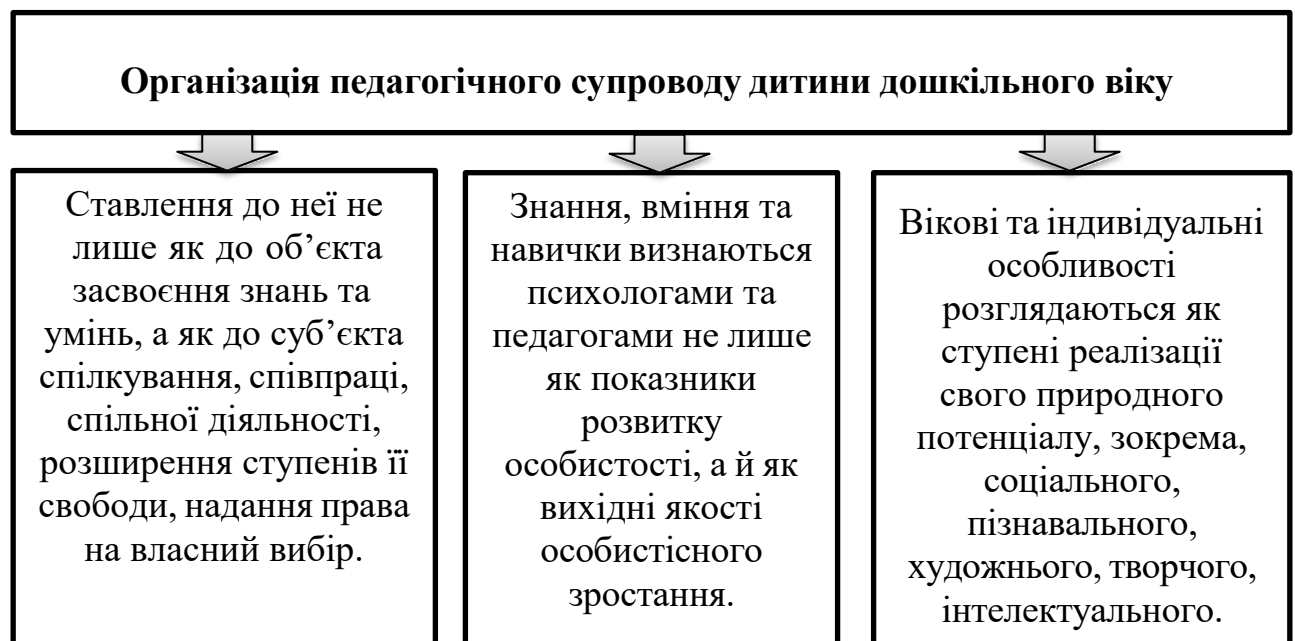

Ідея супроводу пов'язана з правом дитини на повноцінний розвиток. Одним із перших суспільних середовищ для дитини є заклад дошкільної освіти.

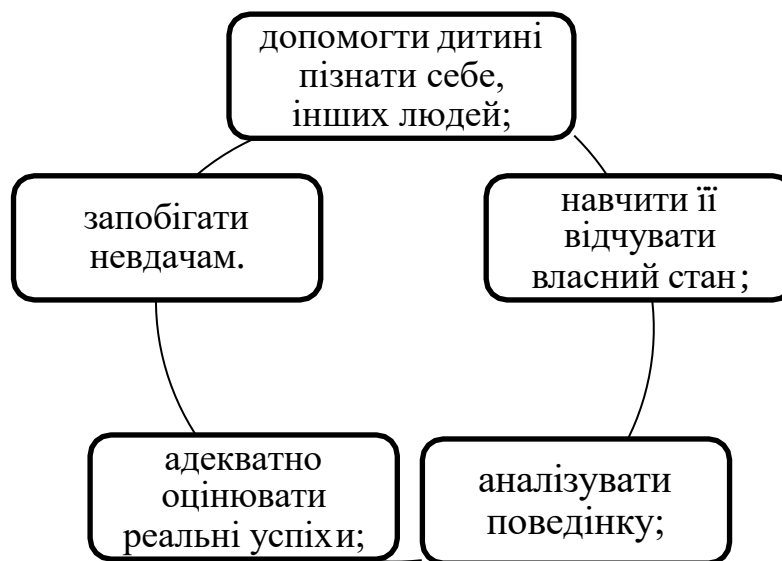

Для вирішенні цих завдань важливим чинником повинна стати організація педагогічного супроводу дитини дошкільного віку.

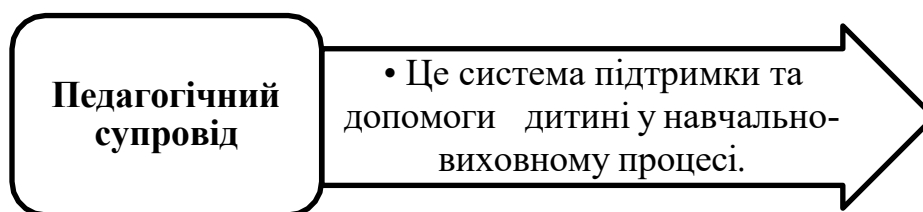

Найкращою системою для роботи з дітьми є, виявлення і розвиток здібностей дитина. Вона повинна бути спрямована, на пізнання здібностей кожної дитини і розвивати їх. І одним із напрямів цієї роботи є педагогічний супровід – це комплексна система підтримки та допомоги дитині у навчанні і вихованні [16; 19].

Щоб зміни у ставленні дитини до себе, до власного «Я» педагогам необхідно:

Одним із головних напрямів цієї роботи є педагогічний супровід.

Сучасними вченими в освіті **обистісно орієнтований підхід** тлумачиться, як методологічний інструментарій, як важливий психолого-педагогічний принцип. Основу обистісно орієнтованого підходу становить [24]:

Вони забезпечують пізнання особистості дитини, цілісне розуміння, що дозволяє досягнути її гармонійний розвиток в умовах функціонування системи освіти.

Більшість вчених вважають, що головним у педагогічному керівництві при **особистісно орієнтованому підході** є:

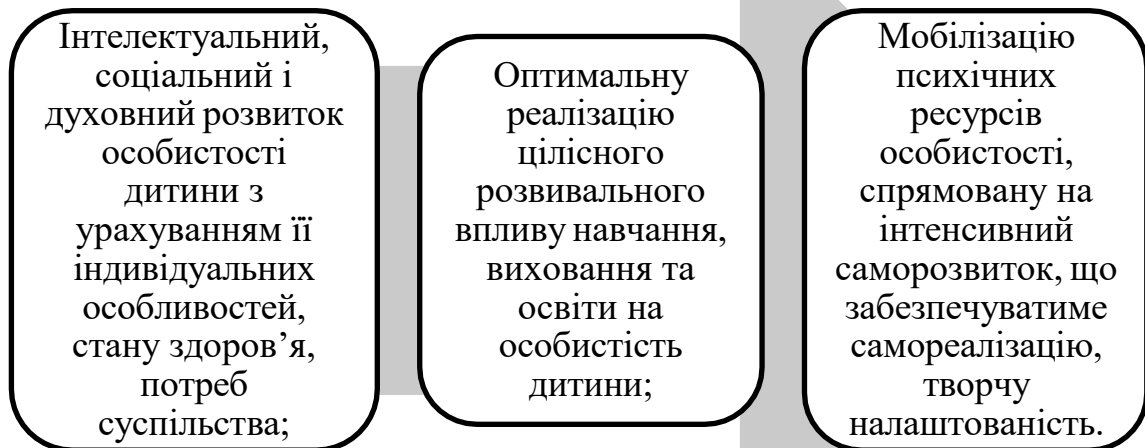

Особистісно орієнтована освіта – це освіта, що гармонійно поєднується із внутрішнім світом дитини. Вона ставить перед педагогами такі завдання:

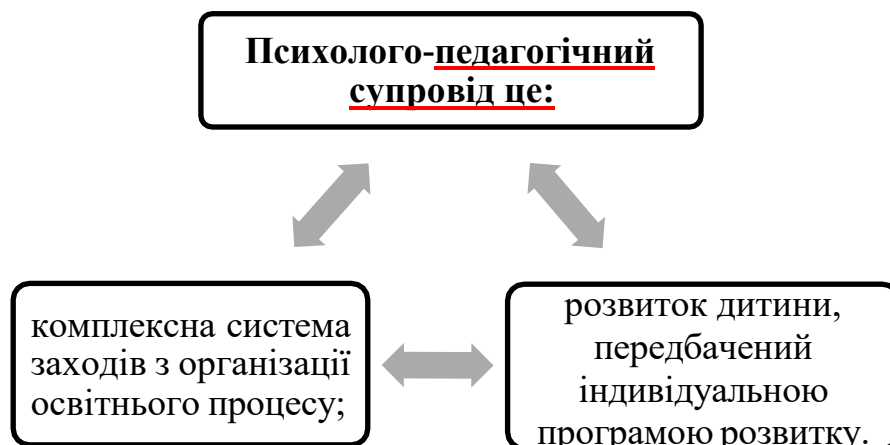

Поняття «педагогічна підтримка», стало основою для появи нового терміну – «педагогічний супровід» який повною мірою відповідає гуманістичним підходам, до соціокультурної ситуації, яка швидко змінюється, до взаємодії в освітньому процесі [33; 37].

Педагогічний супровід дітей дошкільного віку передбачає:

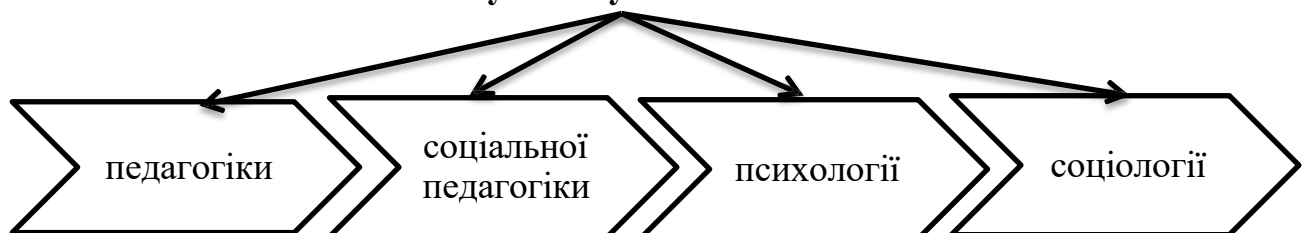

Психолого-педагогічний супровід - це не лише сукупність методів коректувально-розвивальної роботи з дітьми, а підтримка і допомога дитині в навчання, у вирішенні завдань, у вихованні, соціалізації [7].

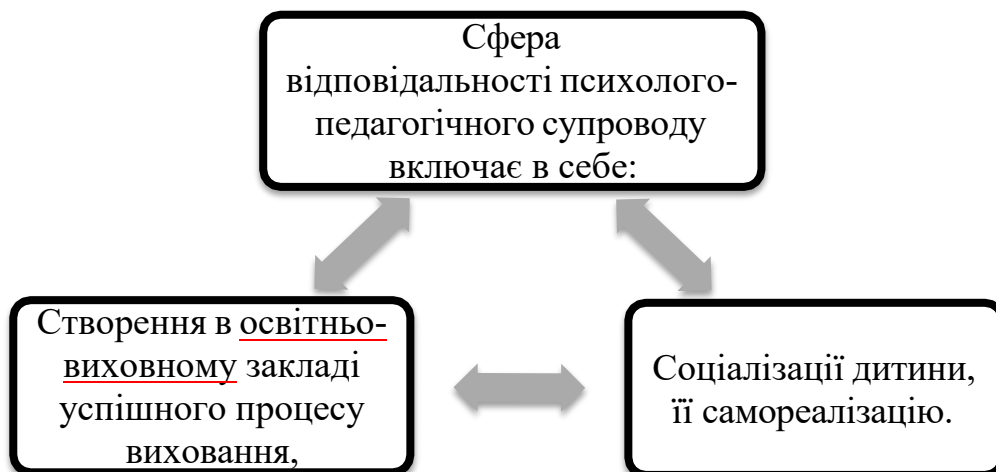

Психолого-педагогічний супровід нині не має цілісного наукового опису. Він має ознаки, які відносяться до різних галузей наукового знання.

Ознаки психолого-педагогічного супроводу, які відносяться до таких галузей наукового знання:

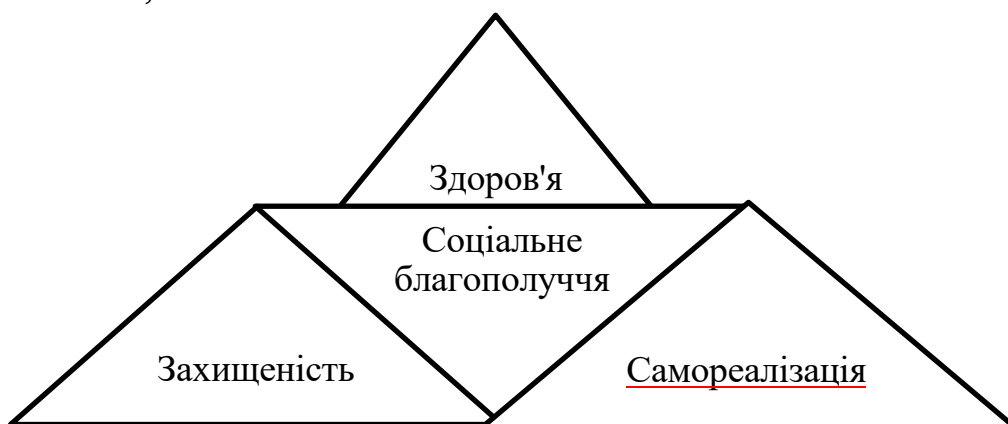

Сфера відповідальності психолого-педагогічного супроводу

Адже створення успішного процесу виховання дитини її соціалізація та самореалізація необхідні для повноцінного розвитку дитини і є гарантом суспільного благополуччя.

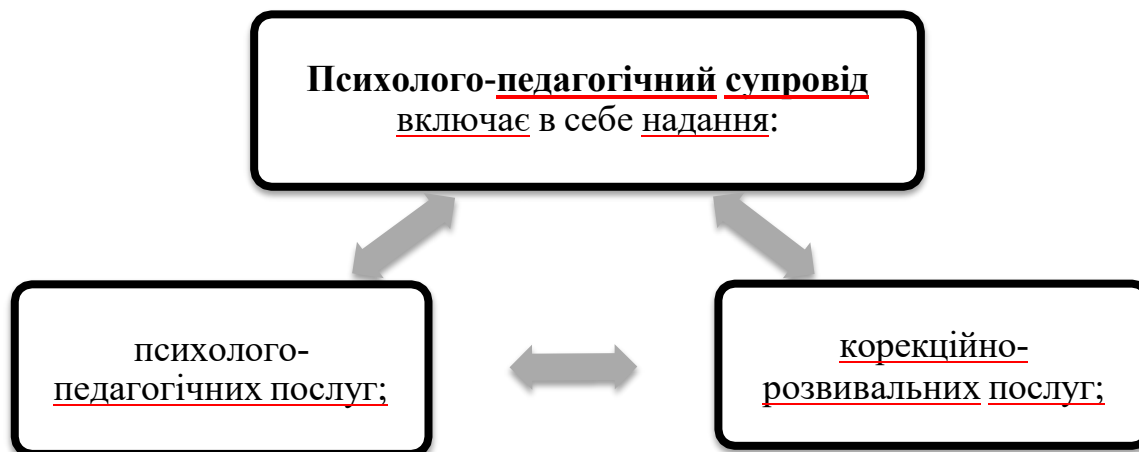
Метою **модернізації освіти** є виховання, що уподібнюють із поняттям «**якість життя**», а саме:

Мета психолого-педагогічного супроводу:

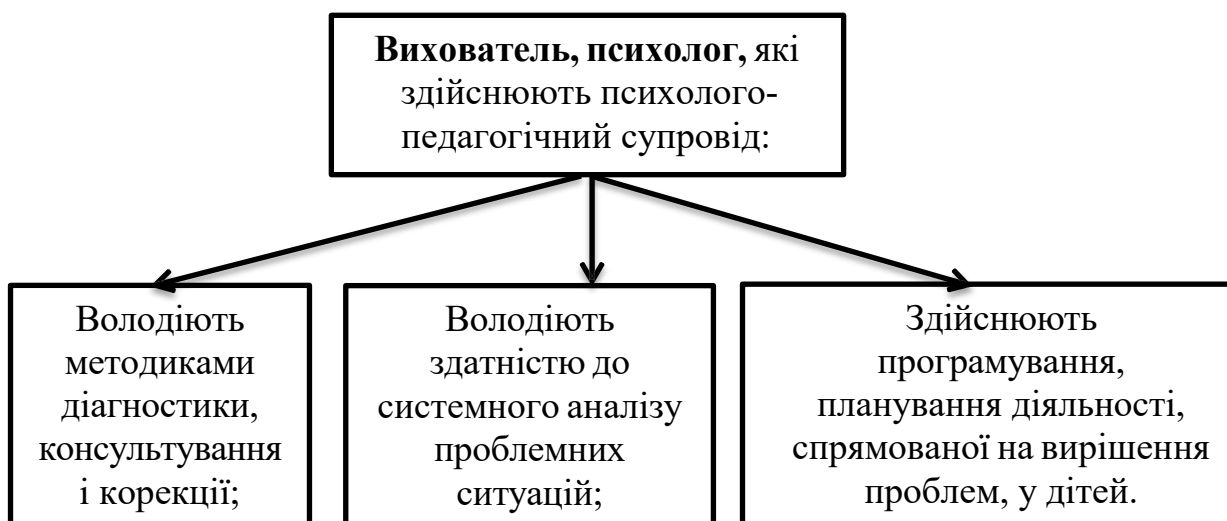
Психолого-педагогічного супровід дітей дошкільного віку наголошує на необхідність широкого використання різних програм розвитку, соціальних навичок, вмінь до саморозвитку і особистісного самовизначення [30].

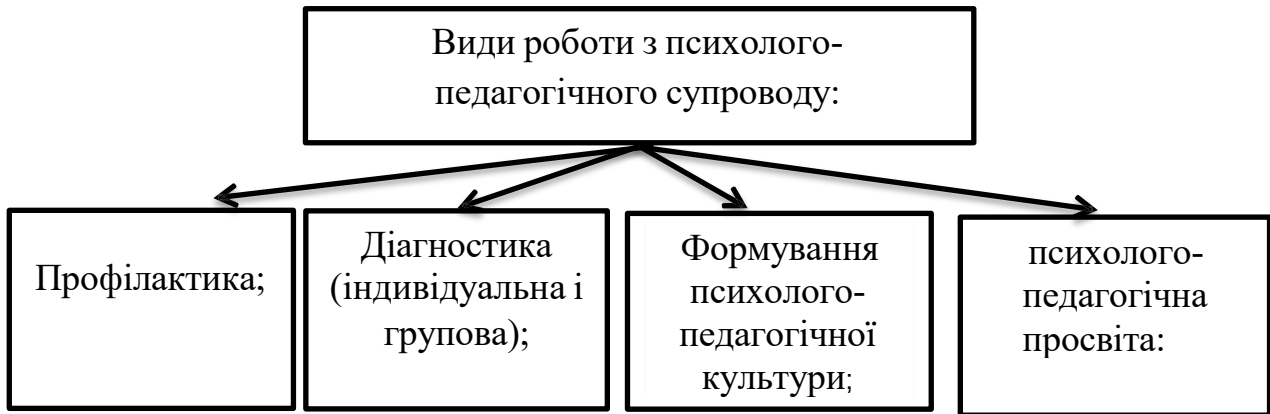
2. Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей дошкільного віку.

Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей дошкільного віку включають в себе:

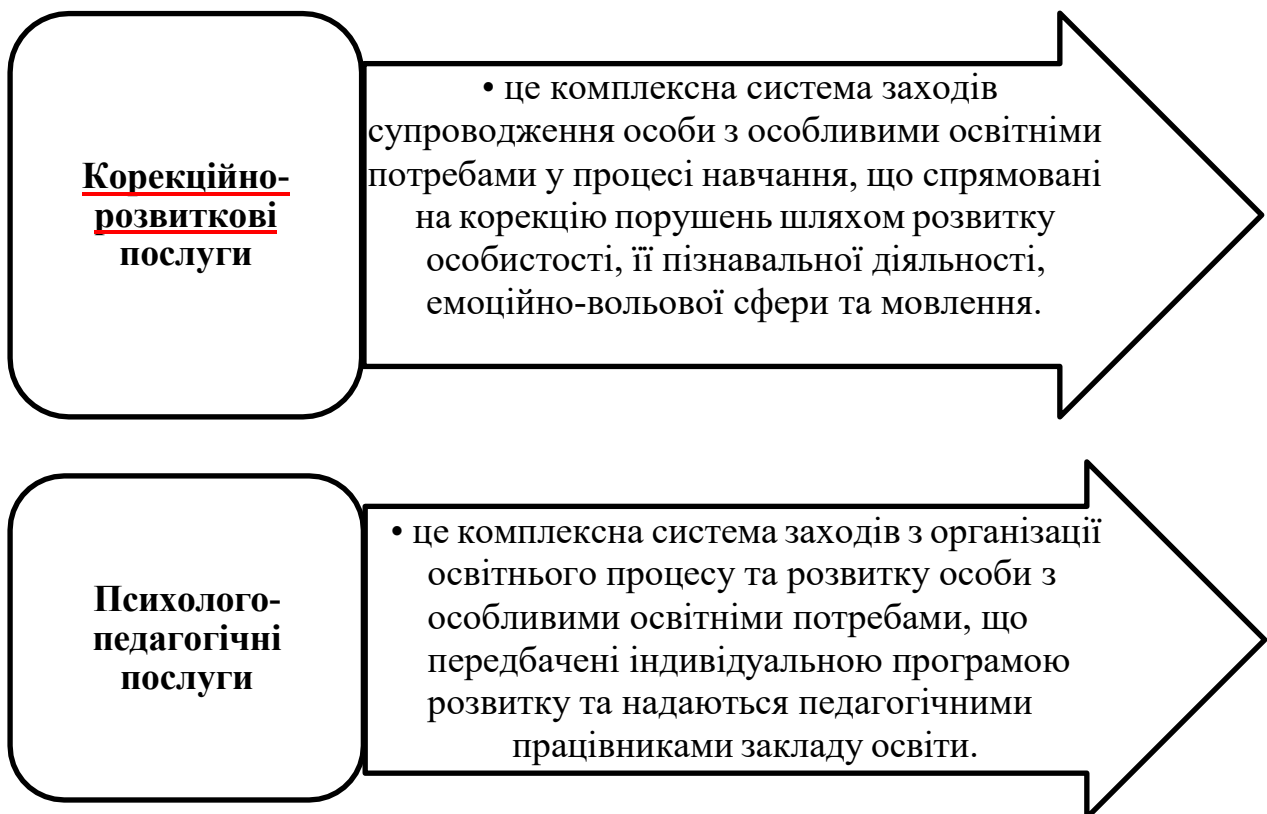
- виховання дитини та попередження виникнення проблем особистісного розвитку;
- сприяють дитині у вирішенні завдань, допомагають легше соціалізуватися;
- налагодження взаємин з однолітками, вихователями, батьками;
- сприяють розвитку психолого-педагогічної компетентності педагогів, батьків.

Види роботи з психолого-педагогічного супроводу:

Психолого-педагогічний супровід - це не лише поєднання різних методів діагностико-корекційної роботи з дітьми, а й комплексна технологія підтримки і допомоги дитині у вирішенні і завдань особистісного розвитку, соціалізації тощо [17].

3. Функції психолого-педагогічного супроводу дітей дошкільного віку.

Важливою умовою для успішного інклюзивного навчання є командний підхід, який забезпечується усією командою.

Склад команди супроводу у ЗДО.

Вихователі ЗДО - проводять заняття, організовують дозвілля, виконують вказівки корекційного педагога тощо.

Корекційні педагоги - проводять корекційно-розвивальні заняття.

Психологи працюють із дітьми які мають вади інтелекту, порушеннями поведінки, синдром дефіциту уваги тощо [2].

Асистент вихователя - допомагає вихователю в організації навчально-корекційного та виховного процесу, адаптує навчальні матеріали враховуючи індивідуальні особливості дитини, також допомагає при виконанні навчальних завдань та консультує батьків тощо.

Адміністрація – несе відповідальність за виконання завдань і розподіл функцій між її учасниками [20].

Отже для успішної реалізації моделі інклюзивної освіти необхідна команда, яка забезпечує підтримку дитині. Всі працівники та адміністрація ЗДО, мають допомагати один одному, обмінюватися знаннями, надавати допомогу в межах своєї компетенції.

Запитання для самоконтролю

1. Що таке супровід та яка ідея супроводу?
2. Яке головне призначення дошкільного закладу у супроводі дітей?
3. Що повинен забезпечувати заклад дошкільної освіти?
4. Що включає в себе організація педагогічного супроводу дитини дошкільного віку?

5. Що потрібно робити педагогові, щоб допомогти дитині змінити ставлення до себе?
6. Дайте тлумачення, що таке педагогічний супровід.
7. Що передбачає педагогічний супровід?
8. Що таке особистісно-орієнтований підхід, і що становить його основу?
9. Назвіть три основних критерії у педагогічному керівництві при особистісно-орієнтованому підході.
10. Дайте визначення особистісно-орієнтована освіта та які завдання вона ставить перед педагогами?
11. Дайте визначення психолого-педагогічного супроводу?
12. Які галузі знань мають ознаки психолого-педагогічний супроводу?
13. Що слугує метою для модернізації освіти?
14. Назвіть мету психолого-педагогічного супроводу.
15. Які особливості включають в себе психолого-педагогічний супровід?
16. Якими навичками має володіти вихователь, психолог, які здійснюють психолого-педагогічний супровід?
17. Назвіть види роботи з психолого-педагогічного супроводу.
18. Назвіть види роботи з психолого-педагогічного супроводу?
19. Що таке корекційно-розвиткові послуги?
20. Що таке психолого-педагогічні послуги ?
21. Назвіть склад команди психолого-педагогічного супроводу у ЗДО?
22. Які функції виконує кожен член команди психолого-педагогічного супроводу?

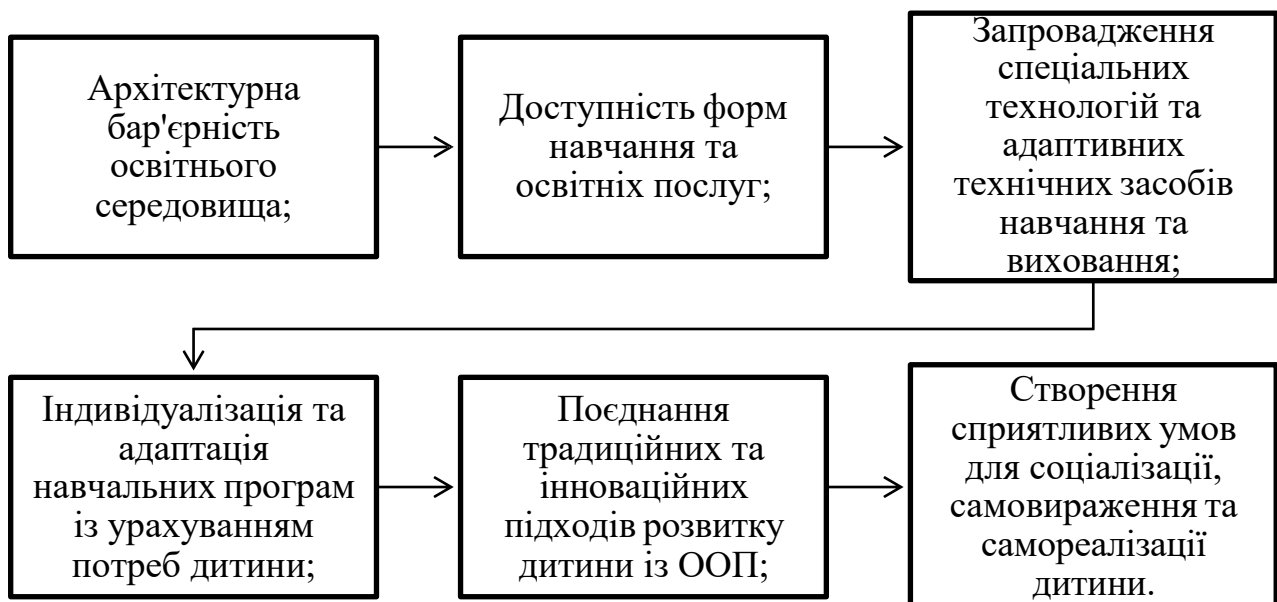
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ООП У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З ООП

1. Психолого-педагогічний супровід дітей дошкільного віку із гіперактивністю та синдромом дефіциту уваги.
2. Завдання фахівців психолого-педагогічного супроводу під час впровадження індивідуальної програми.
3. Робота з батьками, педагогами та фахівцями.

Мета – ознайомити із поняттям «гіперактивна дитина» та розглянути головні ознаки дітей із синдромом гіперактивності; дослідити індивідуальну програму для дітей із СДУГ та методи корекції розвитку дітей із синдром дефіциту уваги та гіперактивності. Розглянути рекомендації для майбутніх вихователів з метою інноваційної роботи з дитиною із синдром дефіциту уваги та гіперактивності.

1. Психолого-педагогічний супровід дітей дошкільного віку із гіперактивністю та синдромом дефіциту уваги

Підґрунтям для навчання дітей з особливими освітніми потребами є психолого-педагогічний супровід який базується на таких компонентах:

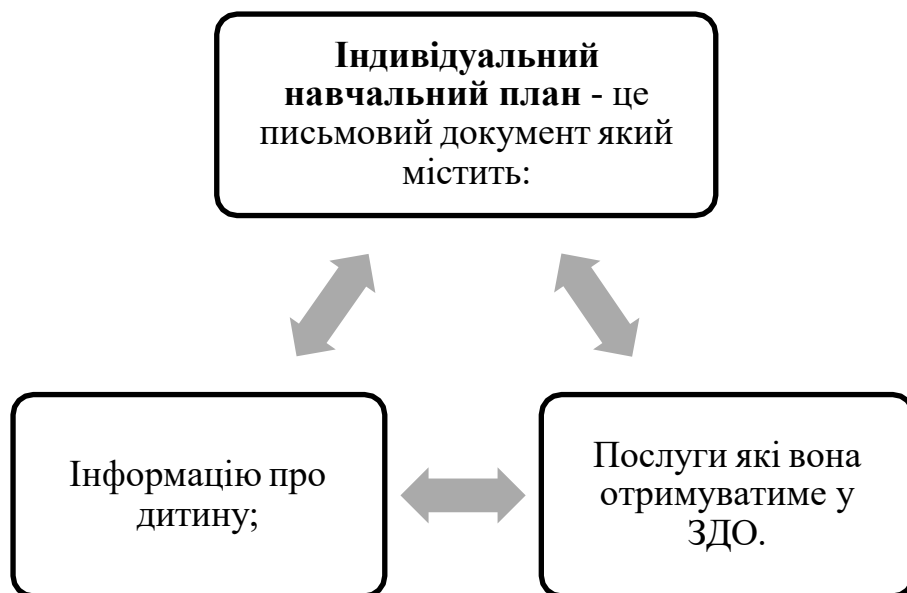

Психологічний супровід дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами передбачає:

Психологічна діагностика проводиться з метою виявлення сильних і слабких сторін розвитку дитини. Також вона виявляє і розв’язує проблеми, що виникають у процесі інтеграції дитини із особливими освітніми потребами [8].

Метою проведення діагностики у дошкільному навчальному закладі є виявлення динаміки розвитку дитини та розв’язання проблем під час кризових періодів о дитини.

Інформація про дитину з особливими освітніми потребами збирається від батьків, від фахівців які працюють з дитиною, від вихователів у процесі роботи з дитиною і спостереження за нею.

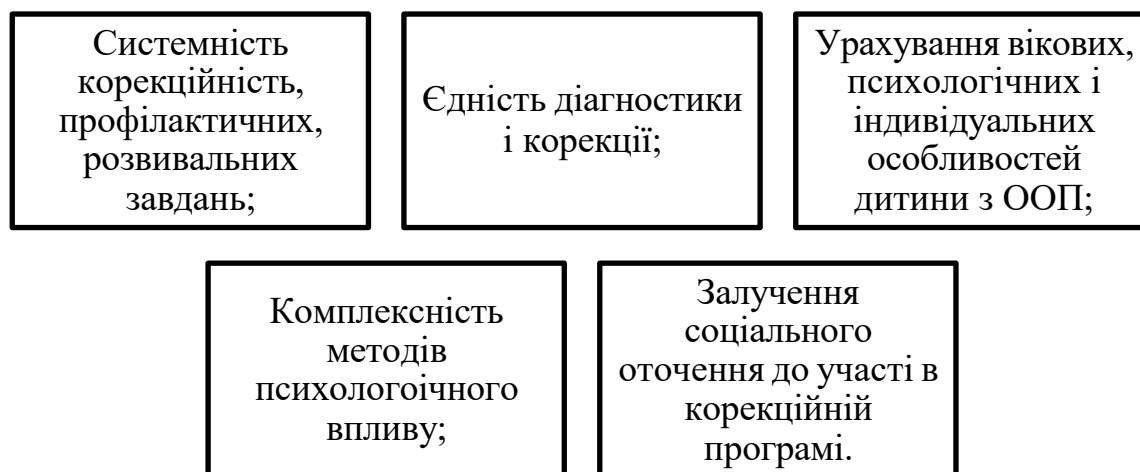
Стадії емоційних переживань

Корекційна робота з дітьми з ООП сприяє легшій адаптації та інтеграції в соціумі; зацікавленості в навчанні, формуванні нормальної самооцінки; особистісних установок [13].

Щоб забезпечити адаптацію дитини з особливими освітніми потребами до соціуму та навчання, необхідно підвищити ефективність навчання через розв'язання психологічні проблем дитини.

Принципи складання корекційних програм для дітей із особливими освітніми потребами

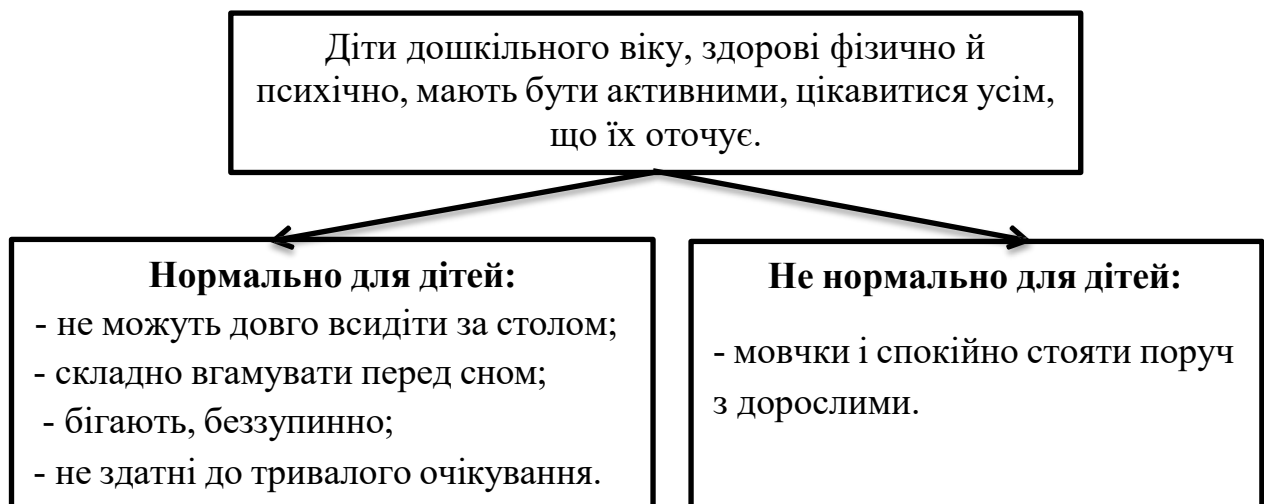
За дослідженнями вчених у 10-15% батьків дітей із синдромом дефіциту уваги та гіперактивності у дитинстві спостерігалися такі ж особливості у поведінці, що і у їх дитини. Вчені генетики знайшли декілька генів, які зв'язаних з симптомами гіперактивності. Але сам ген який викликає розлад поведінки і уваги поки що не виявили. Тому чи існує такий ген який впливає на поведінку через генетику достовірно не відомо.

Ще один фактор який може впливати на дефіцит уваги та гіперактивності це несприятливі чинники, які супроводжують вагітність і пологи, що може призвести до порушення визначених функцій мозку.

Діти які потрапляють в зону ризику, це діти що народилися після кесаревого розтину, недоношені, діти після важких патологічних пологів, діти які перенесли інфекційні хвороби на першому році життя, діти на штучному годуванні.

Інколи гіперактивність може бути спричинена завищеними вимогами батьків, яких діти не спроможні виконати завдання через свої природні здібності або ж через перевтому [36].

Іноді гіперактивність може бути спричинена реакцією дитини на психічну травму, наприклад, погане ставлення до нього в сім'ї, в садочку, на сварки у сім'ї тощо.

Отже, можна констатувати, що, жвавість, рухливість і невгамоність дітей не завжди вказує на проблему в їхньому розвитку.

Головні ознаки дітей із синдромом гіперактивності – це те, що вони бігають бездумно і бездіяльно рухаючись хаотично, інколи рухи дітей із синдромом гіперактивності погано скоординовані, бігаючи вони можуть зачіпати предмети чи штовхати інших дітей, на прохання чи зауваження гіперактивні діти не реагують. Також вони не спроможні затримувати увагу

навіть на речі чи предмети які зацікавили їх. Вони також досить імпульсивні, часто ображаються, проте швидко забувають образи. Діти із синдромом гіперактивності легко відволікаються, їм складно сконцентрувати увагу. Ставлять безліч питань, проте не завжди здатні дочекатись відповіді.

Супровід дітей зі синдромом дефіциту уваги та гіперактивності

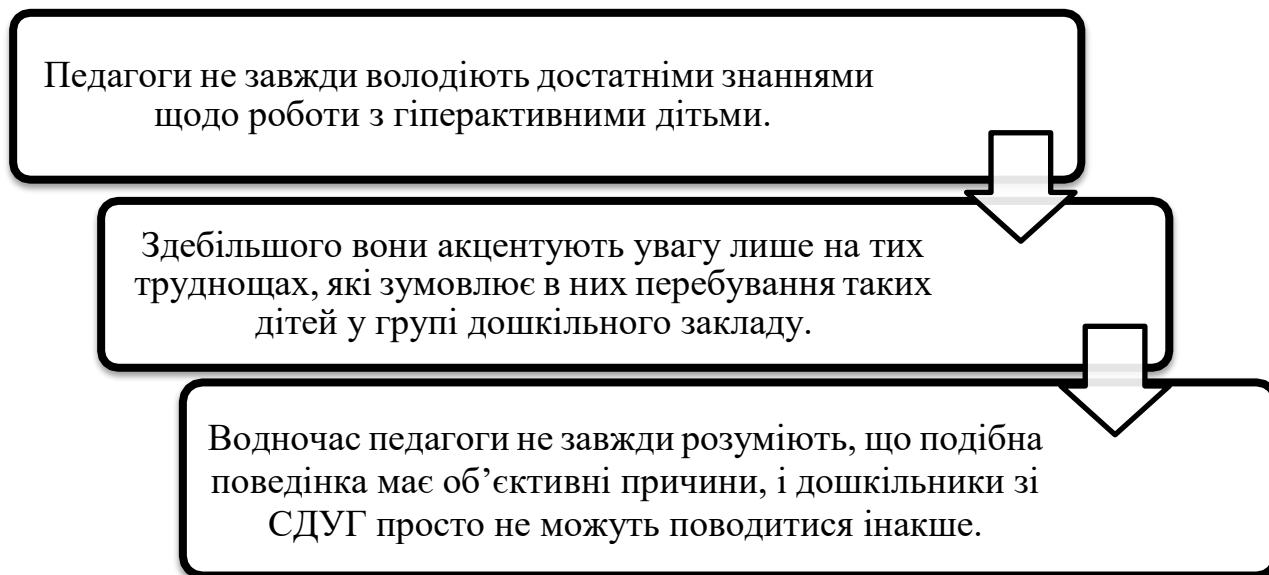
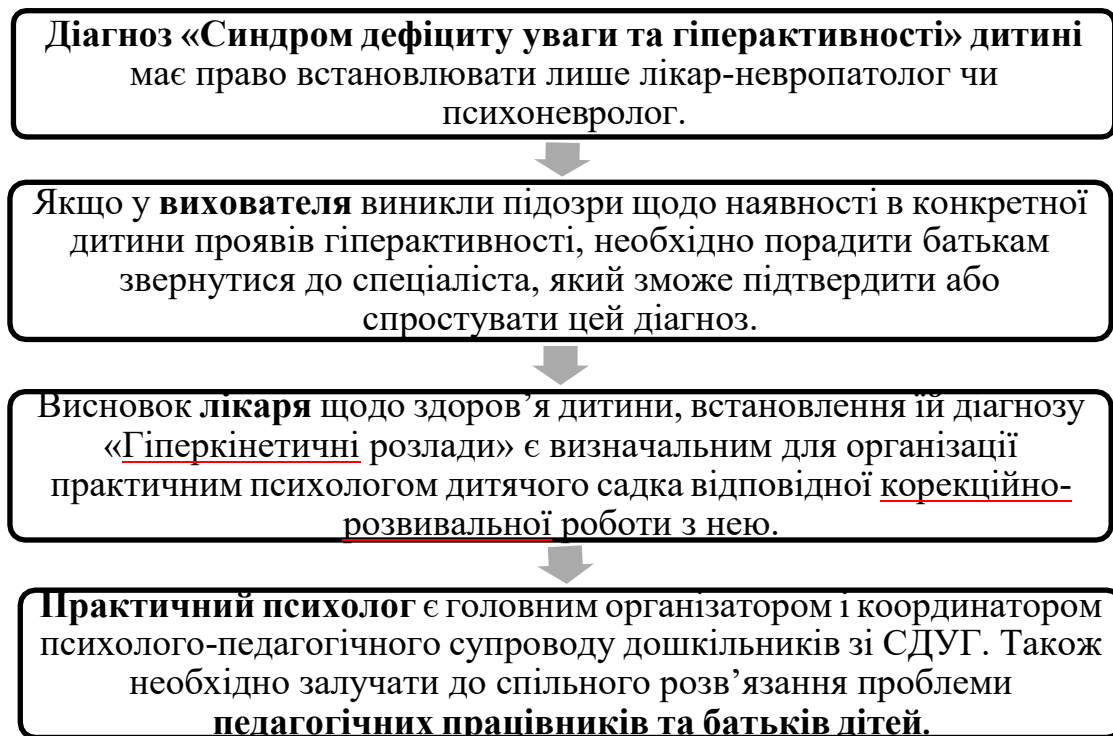

Схема психолого-педагогічного супроводу гіперактивної дитини

Діти із синдром дефіциту уваги та гіперактивності страждають більше, ніж дорослі. Діти із СДУГ не спроможні вести себе так, як того вимагають дорослі, оскільки їхні фізичні здатності не дозволяють їм це зробити. Їм складно всидіти на місці не рухаючись і не розмовляючи. А постійні покарання і зауваження зі сторони дорослих лише посилюють конфлікти, і які наслідок, можуть призвести до формування у дітей негативних рис характеру. Основним завданням для дорослих є те, що їм необхідно навчитися жити в злагоді із дітьми які мають синдром дефіциту уваги та гіперактивності [11].

Збір інформації про дошкільника із СДУГ

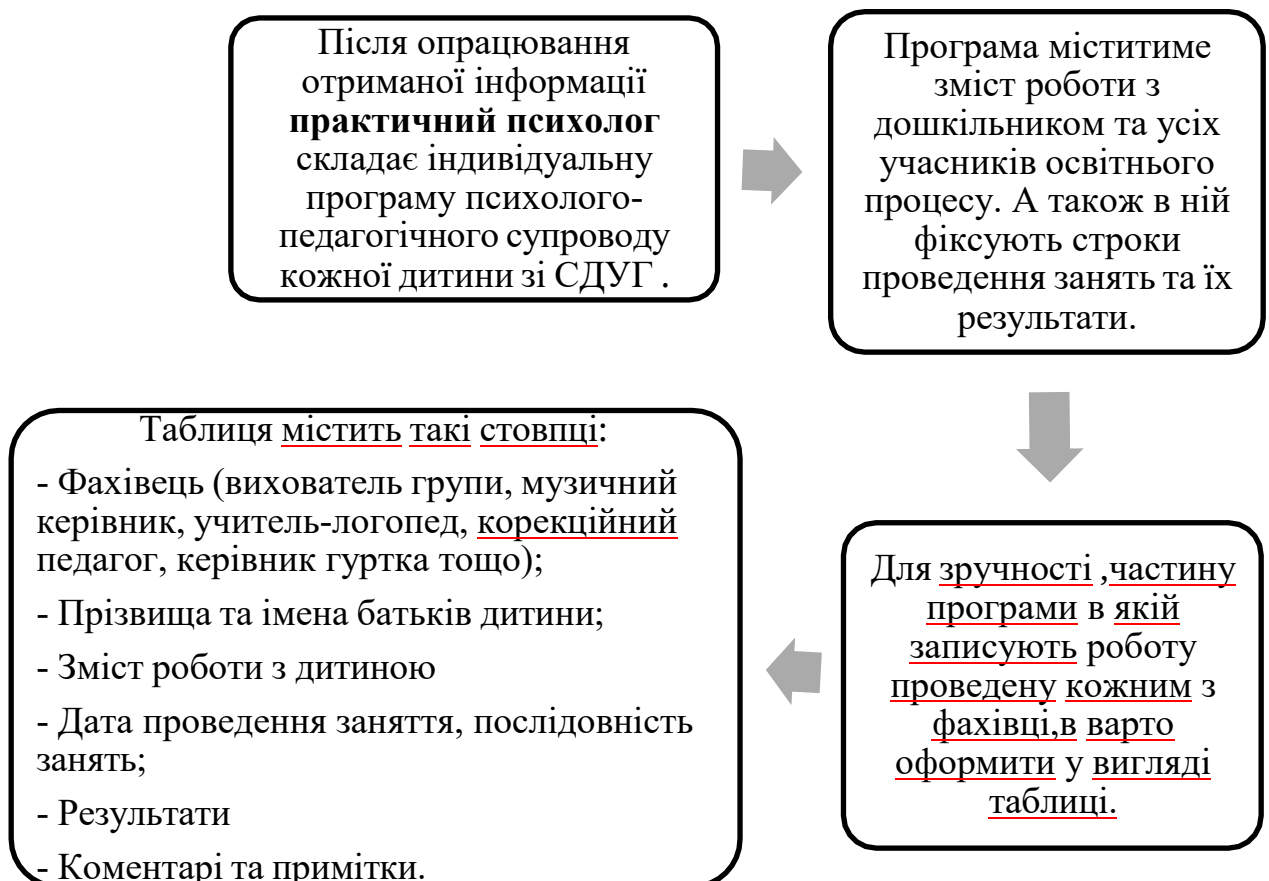
При заповненні індивідуальної картки дитини зі синдром дефіциту уваги та гіперактивності, необхідно вказати особливості її індивідуального розвитку, це: особистісні характеристики пізнавальних процесів дитини; сильні її сторони, щоб під час роботи з дитиною орієнтуватися на них, та міжособистісні взаємини із однолітками та дорослими.

Дитина із синдром дефіциту уваги та гіперактивності потребує чіткого розкладу. Коли розклад сформований і щоденні події передбачувані, дитині із СДУГ значно легше функціонувати ефективно.

Одним із ключових завдань педагогів і батьків, це навчити дитину зі СДУГ основних соціальних навичок, а саме навчити дитину поводитися серед дітей, сформувати у дитини початкові навички спілкування і взаємодії із однолітками (вміння співпрацювати в парі, гратися з дітьми тощо).

Індивідуальні програми, зміст та завдання обговоріть з педагогічними працівниками, це команда дошкільних фахівців які беруть участь у програми. Програми для дітей із синдром дефіциту уваги та гіперактивності обговорюються на засіданні психолого-педагогічного консилиуму закладу дошкільної освіти.

Індивідуальна програма

Корекційна робота з дітьми із синдромом дефіциту уваги та гіперактивності спрямована на:

2. Завдання фахівців психолого-педагогічного супроводу під час впровадження індивідуальної програми

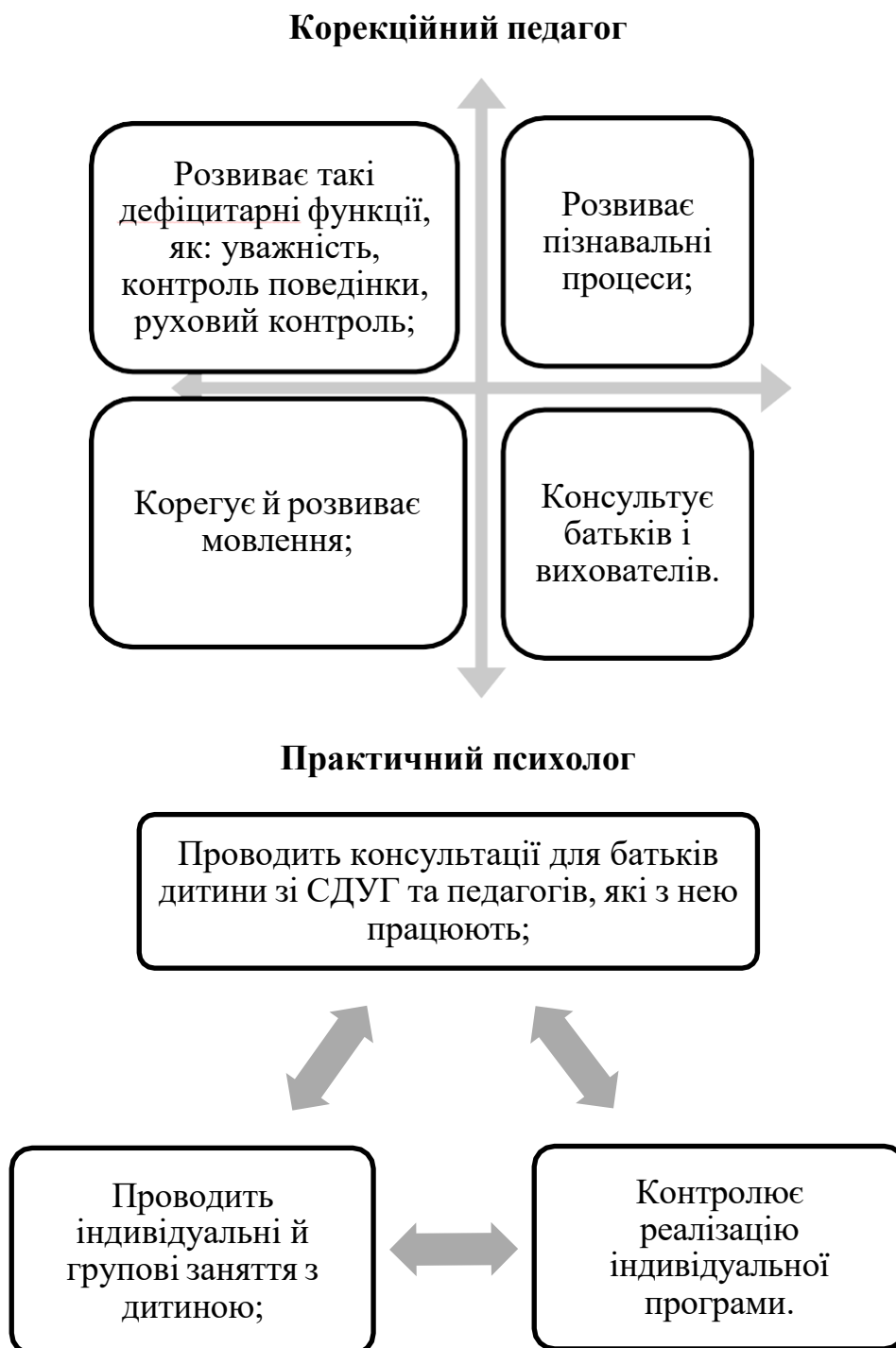
Для реалізації індивідуальної програми психолого-педагогічного супроводу з дітьми із синдромом дефіциту уваги та гіперактивності залучені такі фахівці, як: вихователі груп, корекційний педагог та практичний психолог які виконують завдання.

Вихователі груп

Для дітей із синдромом дефіциту уваги та гіперактивності, середовище має бути гостинним, структурованим, безпечним, вільним, зручним. Вони повинні бути вільними у взаємодії з предметами, навчальним матеріалом та у дослідженні середовища.

Важливо навчити їх вирішувати конфлікти. Справедливо розглядати конфліктні ситуації. Вчити пробачати а також вибачатися. Слідкувати за поведінкою, вбачати ознаки які є супутниками поганої поведінки. Намагатися попередити некоректну поведінку [3].

3. Робота з батьками, педагогами та фахівцями

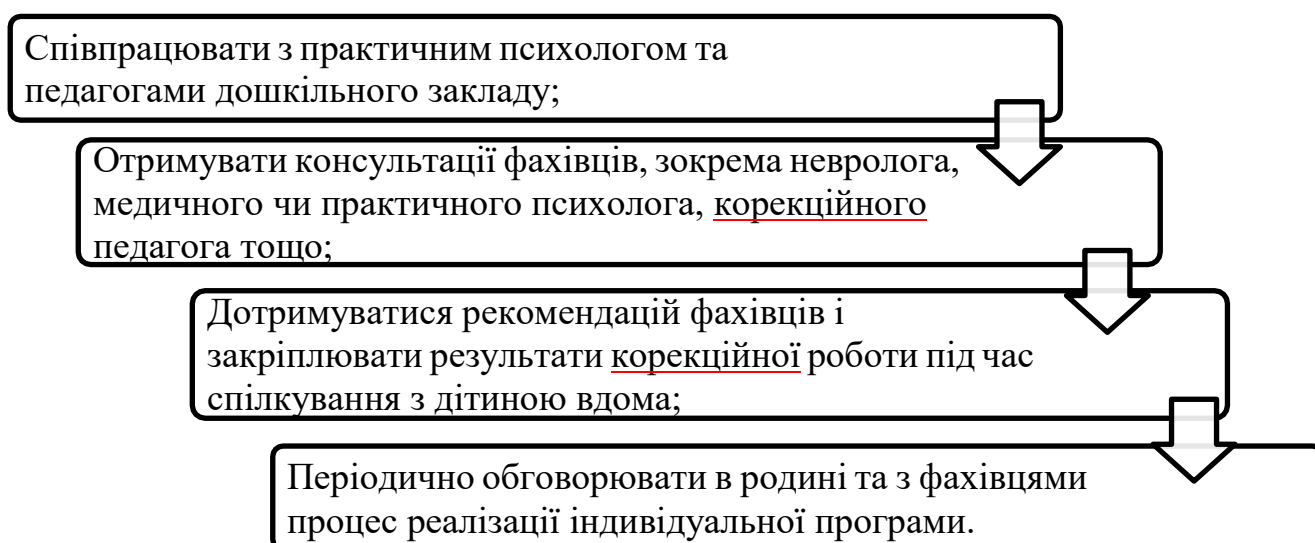
Робота з батьками. Практичний психолог відповідно до розробленої індивідуальної програми проводить роз'яснювальну роботу з батьками дітей із синдромом дефіциту уваги та гіперактивності.

Робота проводиться в таких формах:

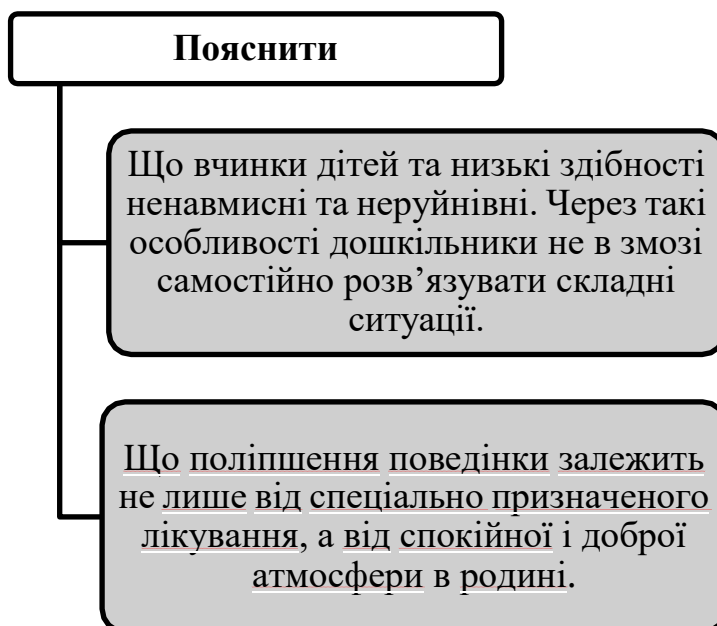
Психолог разом із педагогами, батьками здійснює психокорекцію поведінки та емоційної сфери дитини. Головним завданням для батьків є забезпечення емоційно-нейтрального середовища для розвитку і навчання дитини із синдром дефіциту уваги та гіперактивності, спостереження за динамікою змін тощо.

Завдання для батьків які мають дітей зі СДУ

Батькам у відносинах із дитиною синдром дефіциту уваги та гіперактивності необхідно дотримуватися «позитивної моделі».

Батькам із дітьми зі СДУГ необхідно:

Дитину необхідно хвалити і підкреслювати успіхи в кожному випадку, коли вона заслужила цього. Це допоможе їй бути більш впевненою у власних силах. Не вживайте повторень слів «ні» і «не можна», а пояснюйте чому саме не можна робити те чи інше. Спілкуйтеся із дитиною спокійно. Завдання необхідно давати одне на певний проміжок часу, для того, щоб вона могла повністю завершити його. При поясненні інструкцій, підкреслюйте зоровою стимуляцією. В дома необхідно дотримуватись чіткого розпорядку дня. Уникайте скупчень людей, це чинить надмірно стимулюючий вплив на гіперактивну дитину.

Рекомендації вихователям для роботи з дитиною із синдром дефіциту уваги та гіперактивності

Роботу з дитиною із синдром дефіциту уваги та гіперактивності необхідно застосовувати індивідуально, необхідно приділяти увагу відволіканню та слабкій організаційній діяльності, оскільки дитина із синдромом дефіциту уваги та гіперактивності постійно відволікається і не доводить розпочату роботу до кінця.

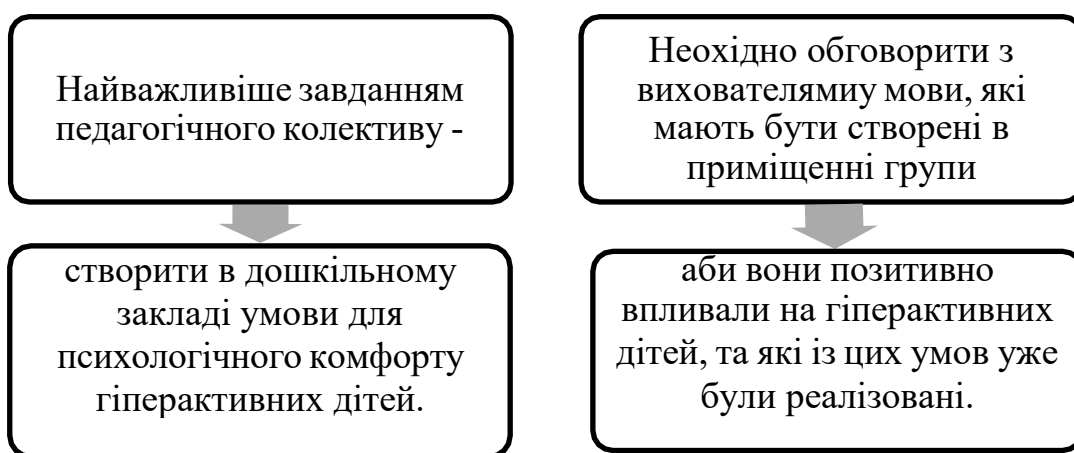
Під час занять необхідно мінімізувати відволікаючі чинники. Надати можливість дитині звертатися за допомогою до вихователя в разі необхідності. Необхідно підбадьорювати і хвалити дитину.

Гіперактивні діти не сприймають покарання. Перевтома у дитини призводить до зниження самоконтролю і зростання гіперактивності.

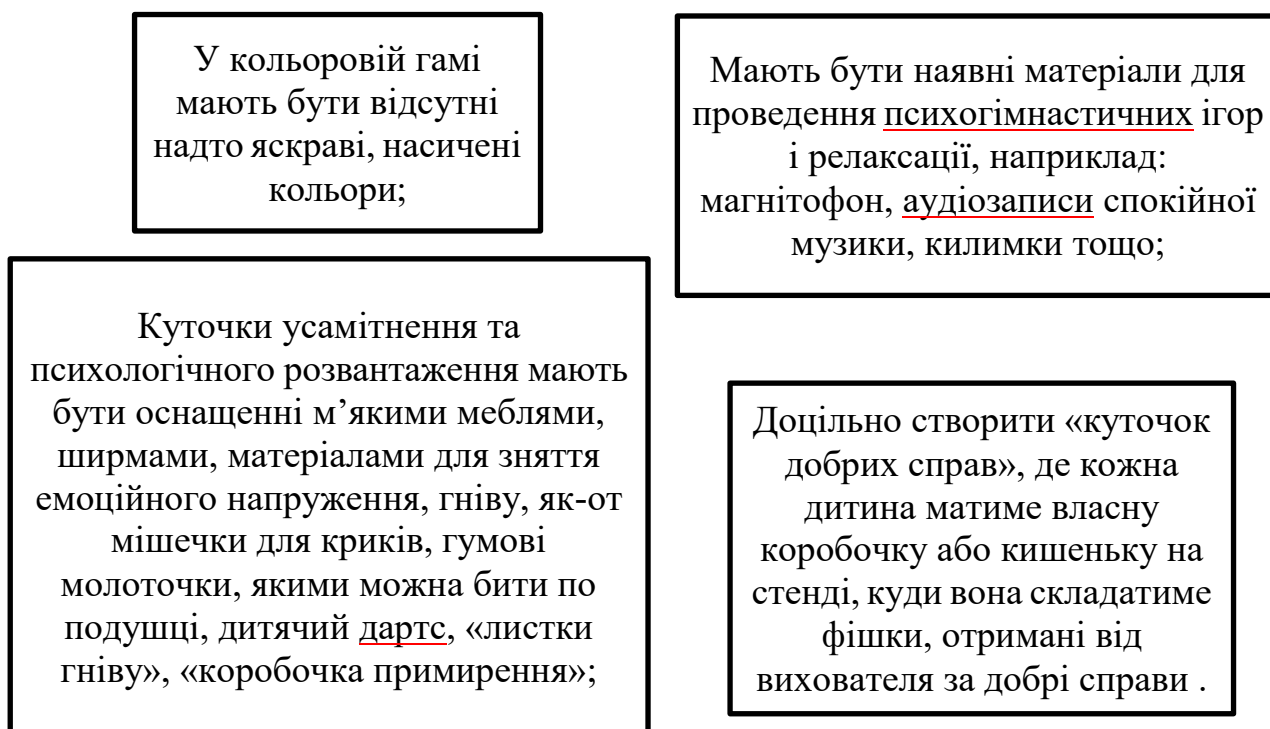
Варто розширювати коло обов'язків, але поступово, попередньо обговоривши їх з дитиною. Не варто дозволяти дитині відкладати виконання завдання. Не потрібно давати дитині доручення, які не вона не зможе виконати.

Розпочніть виконувати завдання разом із дитиною, адже це самий важкий етап для неї. Необхідно пам'ятати, що з дитиною із дефіцитом уваги та гіперактивності необхідно домовлятися [28].

Створення психологічного комфорту для дітей із синдромом гіперактивності

Облаштування групових приміщень

У результаті організованої роботи та систематичності батьки та педагоги, зрозумівши суть проблеми, як працювати і виховувати дітей із синдромом дефіциту уваги та гіперактивності, враховувати їхні індивідуальні особливості, підтримувати та допомагати їм в навчанні. Допоможуть дітям зростати впевненими у собі та налагоджувати взаємодію з дорослими та однолітками.

Запитання для самоконтролю студентів

1. На таких компонентах базується: психолого-педагогічний супровід?
2. Що передбачає психологічний супровід дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами?
3. Для чого потрібна психологічна діагностика?
4. Що таке індивідуальний навчальний план?
5. Назвіть стадії емоційних переживань?
6. Чому сприяє корекційна робота з дітьми з особливими освітніми потребами?
7. Назвіть принципи складання корекційних програм для дітей із особливими освітніми потребами.
8. Які головні ознаки дітей із синдромом дефіциту уваги та гіперактивності?
9. Хто повинен встановлювати діагноз «Синдром дефіциту уваги та гіперактивності»?
10. Що входить в індивідуальну програму дитини із синдром дефіциту уваги та гіперактивності?
11. На що спрямована корекційна робота з дітьми із синдром дефіциту уваги та гіперактивності?
12. Які завдання виконують вихователі груп, корекційний педагог та практичний психолог?
13. Що повинні робити батьки які мають дітей зі СДУГ?
14. Назвіть рекомендації для вихователів у роботі з дитиною із синдром дефіциту уваги та гіперактивності?
15. Що необхідно для створення психологічного комфорту для дітей із синдромом гіперактивності?

ТЕХНОЛОГІЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ ІЗ РАЗЛАДАМИ СПЕКТРУ АУТИЗМУ У ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

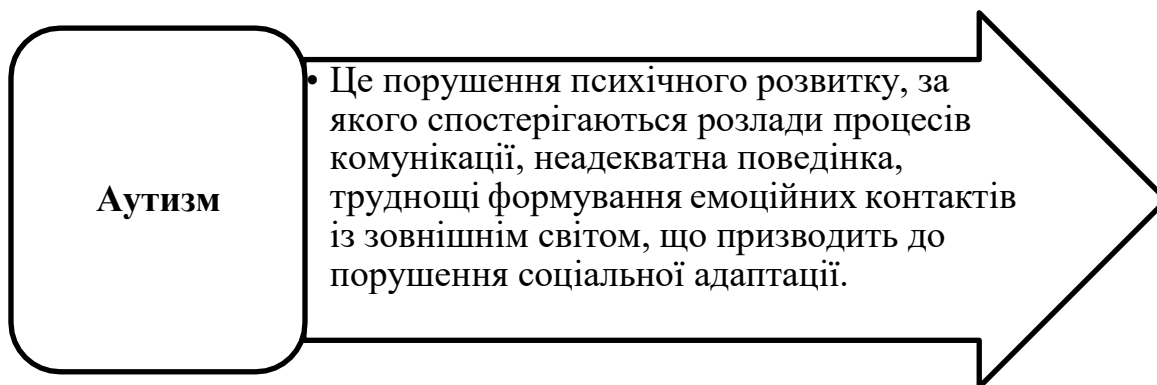
1. Вивчення дітей з розладом спектру аутизму та його проявів.
2. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей із спектром аутизму у закладі дошкільної освіти.
3. Технологія виявлення особливостей розвитку дитини із спектром аутизму, визначення потреб дитини та рекомендації для батьків.
4. Прояви проблемної поведінки та причини виявлення її у аутичної дитини.
5. Визначення перешкод до адаптації аутичної дитини в освітньому процесі та технологія профілактики до умов у закладі дошкільної освіти.

Мета – ознайомити із поняттям «психолого-педагогічний супровід»; розглянути теоретичні основи психолого-педагогічного супроводу; вивчити психологічні особливості дітей з аутизмом.

1. Вивчення дітей з розладом спектру аутизму та його проявів

Вивчаючи дітей із аутизмом важливо зосереджуватись на особливостях унікальної психічної: незвичність системи сигналів для комунікації; отримання інформації від людей без прямого зорового контакту; тонке розуміння емоційного стану людини; розуміння того як можна взаємодіяти з іншими людьми; високорозвинена пам'ять; гарно розвинений музичний слух; гарно розвинене вміння орієнтації у просторі.

Усе це повинно спонукати педагогів і фахівців бути уважними до їх унікальності і неповторності та враховувати це у процесі психолого-педагогічного супроводу [35].

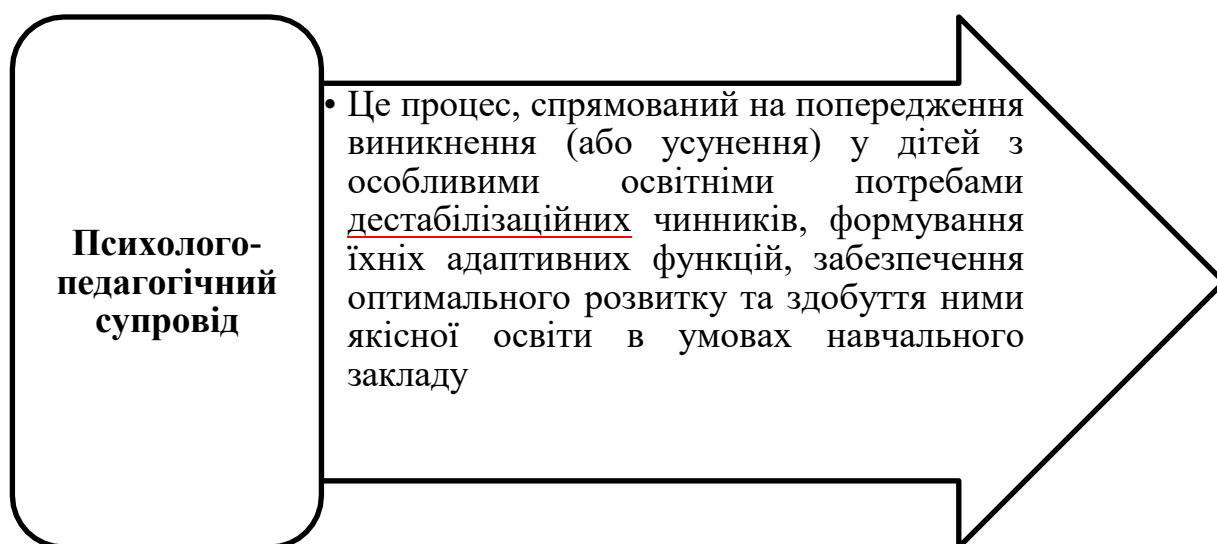
Науковці зазначають, що прояви аутизму виявляють до 3,5 років і більше у осіб чоловічої статі, ніж у жіночої. Діти можуть мати різний рівень мовленнєвого і розумового розвитку.

Проявляється аутизм по різному, як за характером так і ступенем вираженості ознак. У дітей із аутизмом нерідко відсутня мова і спостерігається порушення моторики, вони не реагують на своє ім'я, не фокусують погляд на співрозмовнику, розвиваються повільніше ніж однолітки.

Нині не можливо повністю вилікувати аутизм, але вчасна корекція та терапія допомагають розвиватися і адаптуватися у суспільстві.

Для введення в освітній процес дитину із аутизмом необхідно не лише готувати її саму до навчання, але і підготувати світне середовище, яке сприятиме комфортному її розвитку.

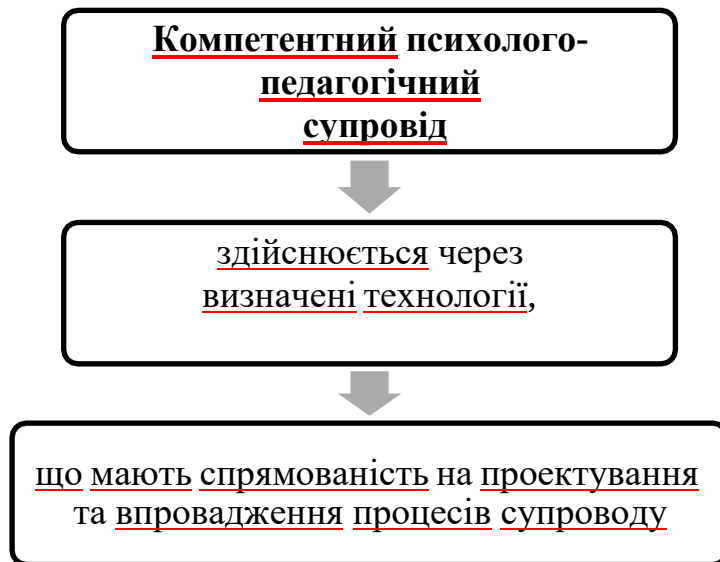
2. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей із спектром аутизму у закладі дошкільної освіти

Вчені Скрипник Т.В., Куценко Т. О., Риндер І. Д., Недозим І.В. вважають, що «В педагогічному аспекті поняття «технологія» має такий зміст, як наукове прогнозування й точне відтворення педагогічних дій, які забезпечують досягнення запланованих результатів».

Отже, педагогічна технологія має чітко визначати ціль, зміст, підбір прийомів, методів і засобів та враховувати рівень компетентності педагогів.

У процесі супроводу дітей із аутизмом кожна технологія потрібна для різнобічного відтворення фахових складових у діяльності педагога.

Технології психолого-педагогічного супроводу дітей у ЗДО

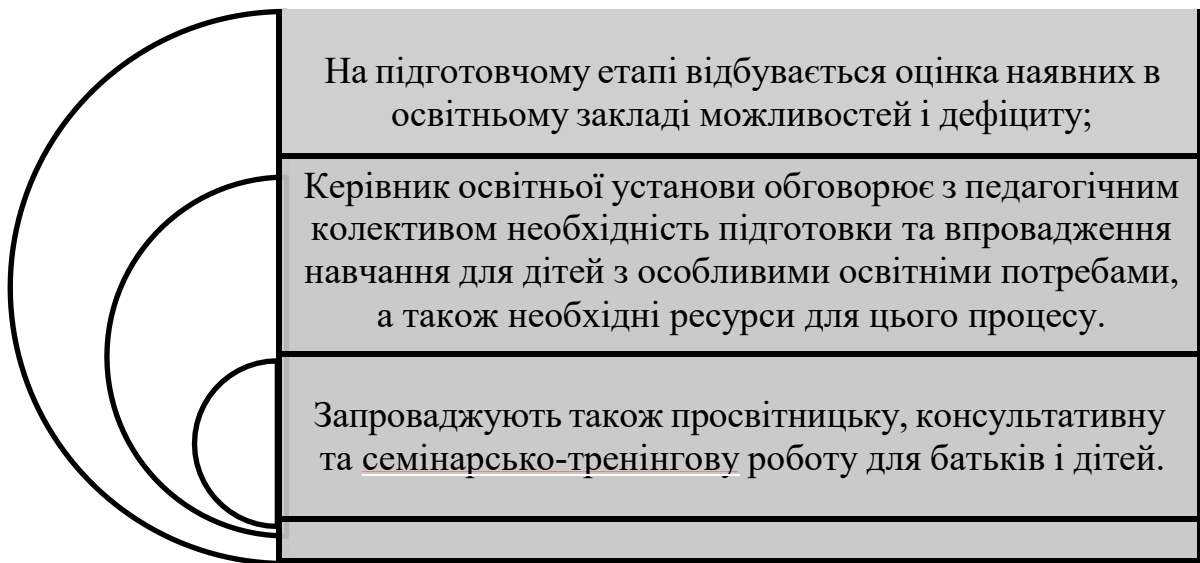

Психолого-педагогічний супровід відбувається тоді, коли для дитини створюють міждисциплінарну групу із фахівців, які розробляє індивідуальну програму розвитку для дитини із аутизмом і починає працювати над досягненням визначених цілей, також до групи входять батьки які є не від'ємною частиною команди.

Етапи психолого-педагогічного супроводу

Підготовчий етап психолого-педагогічного супроводу

Адаптаційний етап психолого-педагогічного супроводу

На адаптаційному етапі відбується знайомство з дитиною. Якщо дитині раніше вже надавалася психолого-педагогічна допомога, необхідно ознайомитися із документацією, яка має бути представлена фахівцем, який раніше працював з дитиною та її батьками [9].

Робота із дитиною розпочинається із проведення психолого-педагогічної діагностики. На адаптаційному етапі співробітників об'єднують у групу супроводу в якій здійснюється робота та удосконалення навичок.

Повне залучення

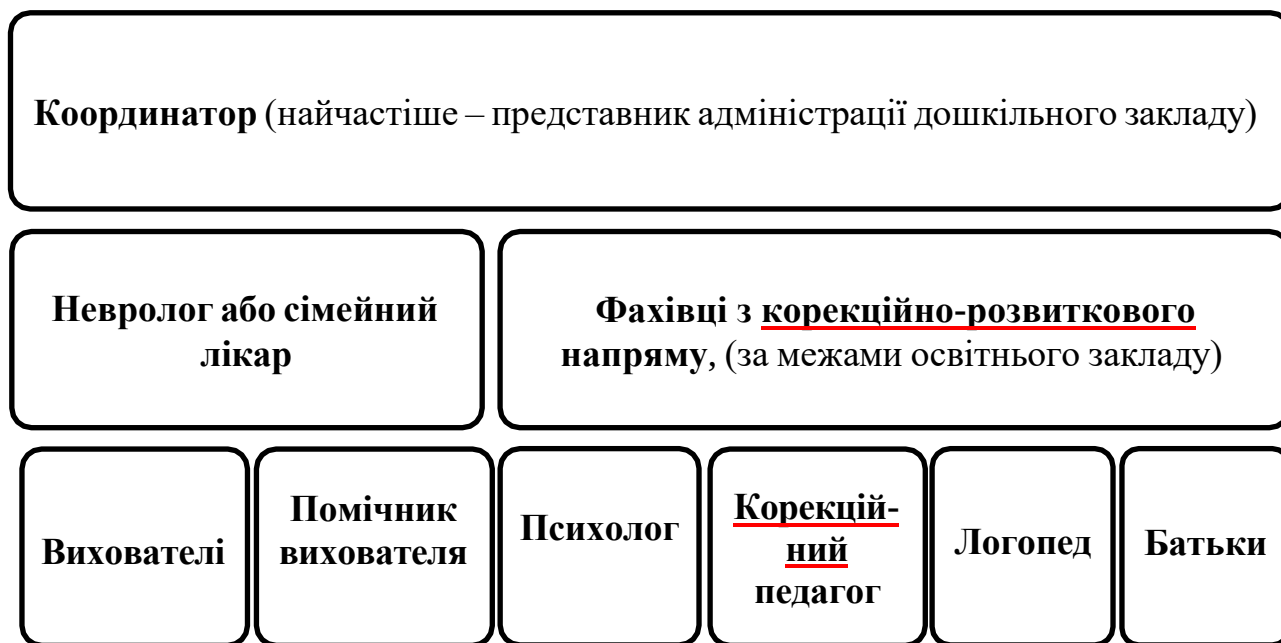
Цьому етапі фахівці (вихователі, помічник вихователя, психолог, корекційний педагог, логопед) а також батьки дитини сприяють найповнішій адаптації та соціалізації дитини.

Кожний з учасників групи отримує завдання відслідковувати прояви дитини, покращення чи погіршення навчання, фіксація чинників, які впливають на її розвиток та через що з'являється проблемна поведінка.

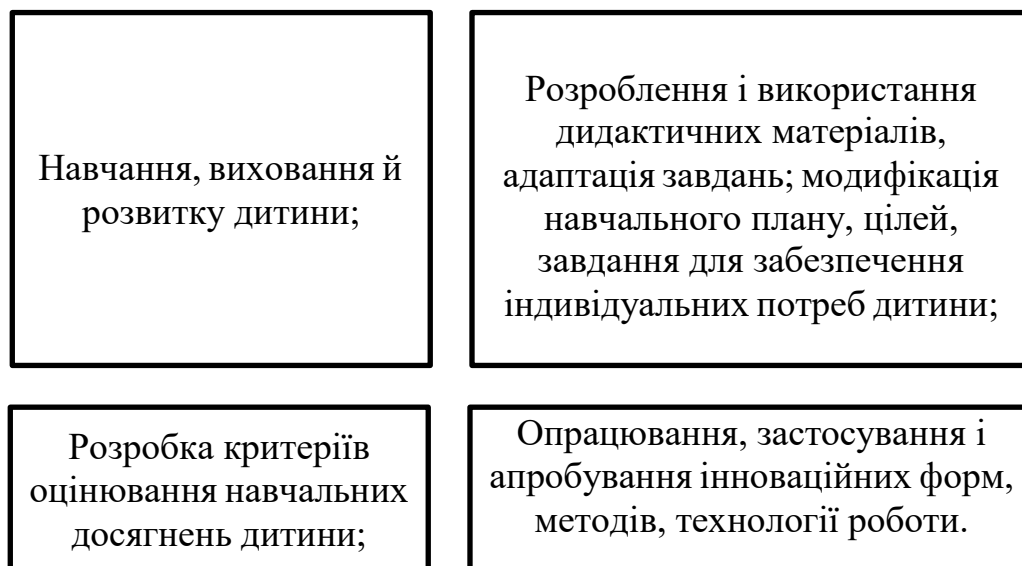
Узагальнення інформації дає можливість встановити причини які впливають на навчання й розвиток дитини та які завдання необхідні для її освітнього процесу.

Склад групи супроводу

Оцінка досягнень дитини з аутизмом відбувається у сприятливому для неї темпі, та в оптимальних умовах, виявляє взаємодію знання та вміння дитини в означений період та вміння застосовувати їх на практиці.

Робота фахівців групи супроводу

Отже, можна констатувати, що від ефективної роботи групи супроводу, тобто усіх членів команди, які здатні працювати злагоджено, здійснювати психолого-педагогічну допомогу дитині та створювати умови для комфортного освітнього середовища, залежить розвиток та адаптація дитини з аутизмом, її пристосування та адаптація у соціумі.

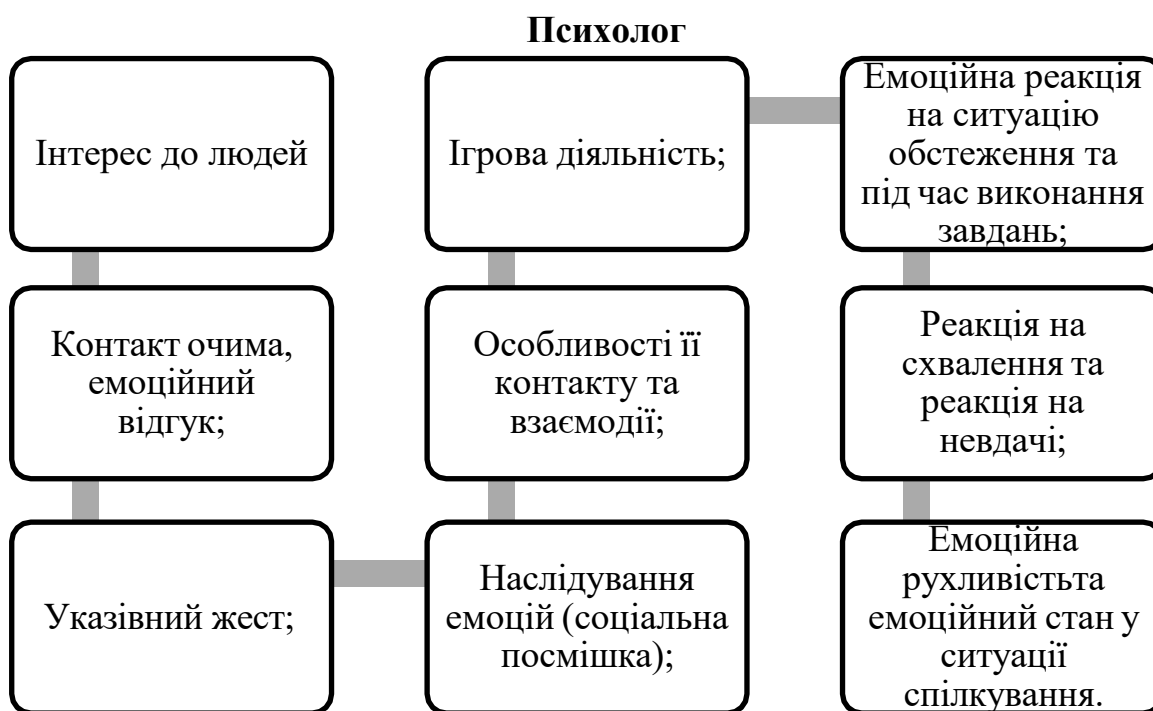
3. Технологія виявлення особливостей розвитку дитини із спектром аутизму, визначення потреб дитини та рекомендації для батьків

Визначення стану розвитку дитини

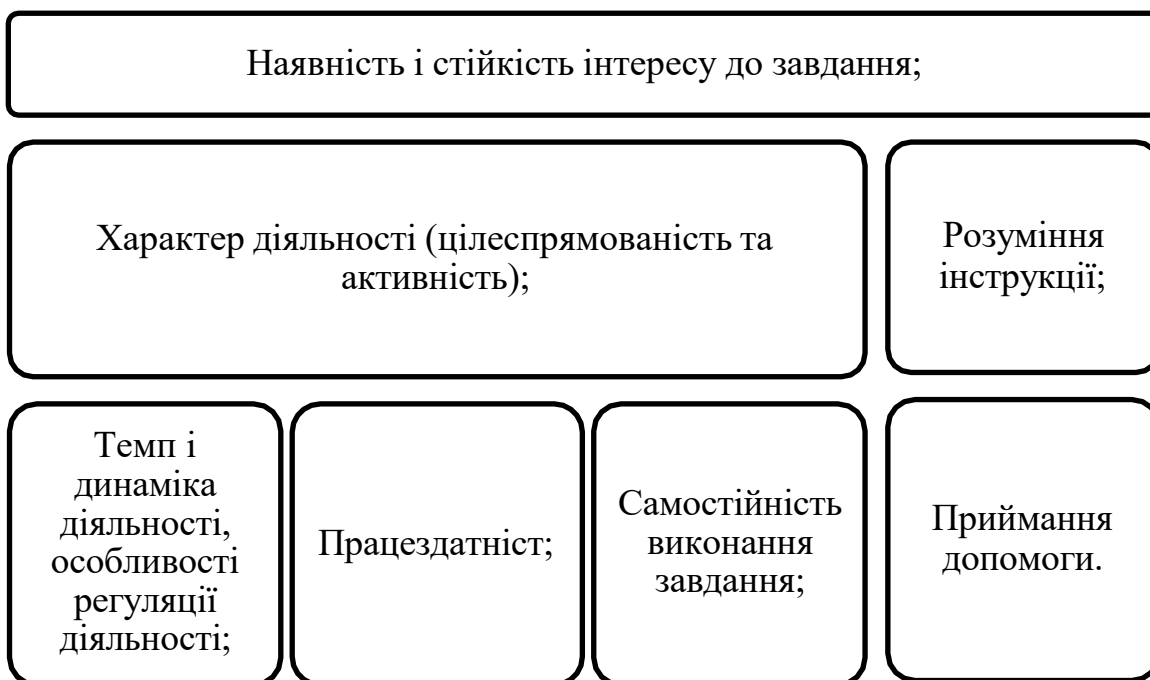

Взаємодія з батьками дитини в цьому контексті є дуже цінним, адже батьки можуть компетентно розкрити прояви її індивідуальності. Також кожний із фахівців (логопед, корекційний педагог, вихователі) оцінює прояви дитини в своїй галузі в якій він компетентний.

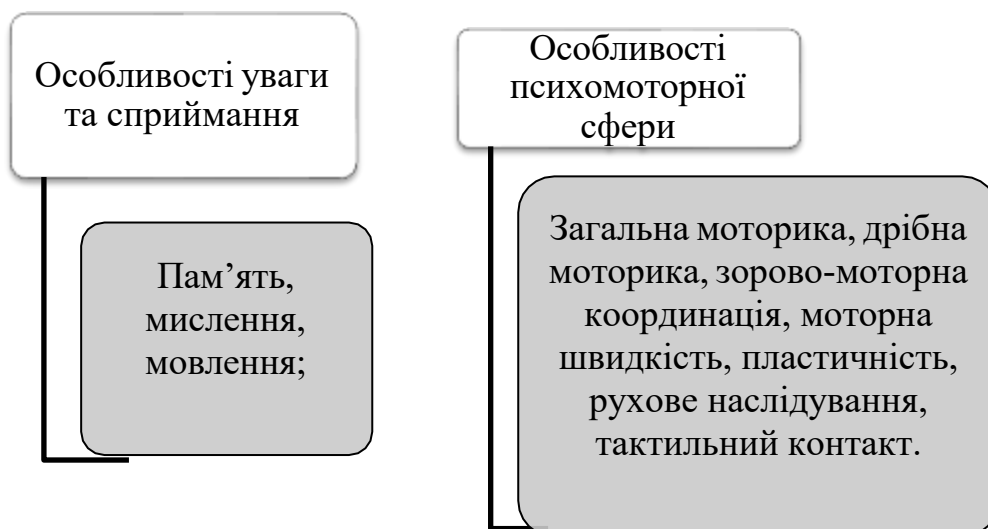
Психолог проводить тестування, яке дає можливість з'ясувати стан розвитку різних сторін психіки і виокремити якісні показники, що характеризують соціально-емоційну сферу дитини.

Показники, що характеризують діяльність дитини

Показники пізнавальної сфери і психомоторної функції дитини

Варто спиратись на загальні показники розвитку дитини з аутизмом визначаючи особливості її психічної організації.

Наступний фахівець який працює разом із дитиною – це логопед. Він оцінює мовленнєвий розвиток дитини.

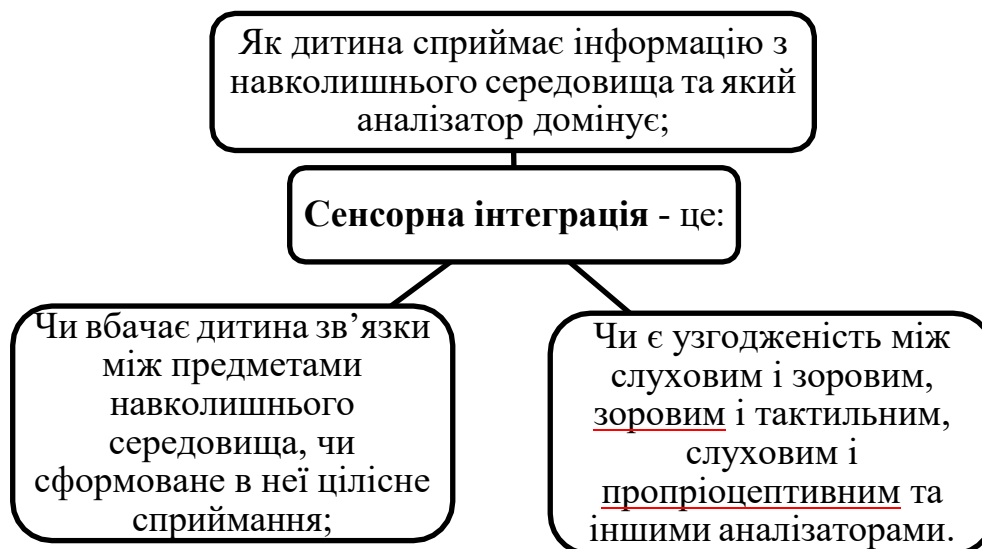
Логопед

Логопеду необхідно визначити, що дитина з аутизмом може казати незалежно від дорослого, а коли необхідно, щоб дорослі спонукали до розкриття мовленнєвого потенціалу.

Корекційний педагог

Корекційному педагогу необхідно зосередитись на пізнавальній сфері дитини, зокрема на сенсорній інтеграції [30].

Завдання корекційного педагога:

Виявлення того, на який аналізатор (зоровий, слуховий, кінестетичний) варто спиратись у процесі організації навчально-виховного процесу.

Ця робота для дітей з аутизмом дуже важлива, адже сенсо-психомоторний, сомато-сенсорний рівні для розвитку дитини з аутизмом є визначальними.

Вихователі

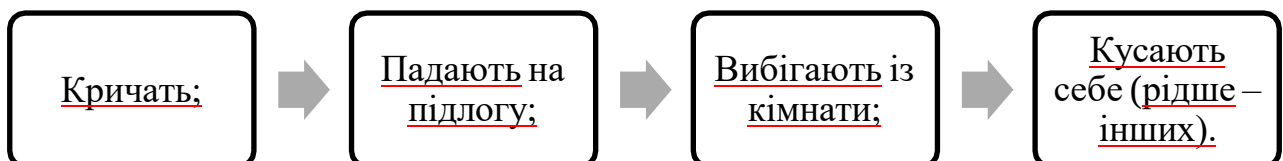
Вихователі аналізують:

Рівень знань, умінь, навичок дитини у спеціально організованій навчальній діяльності;

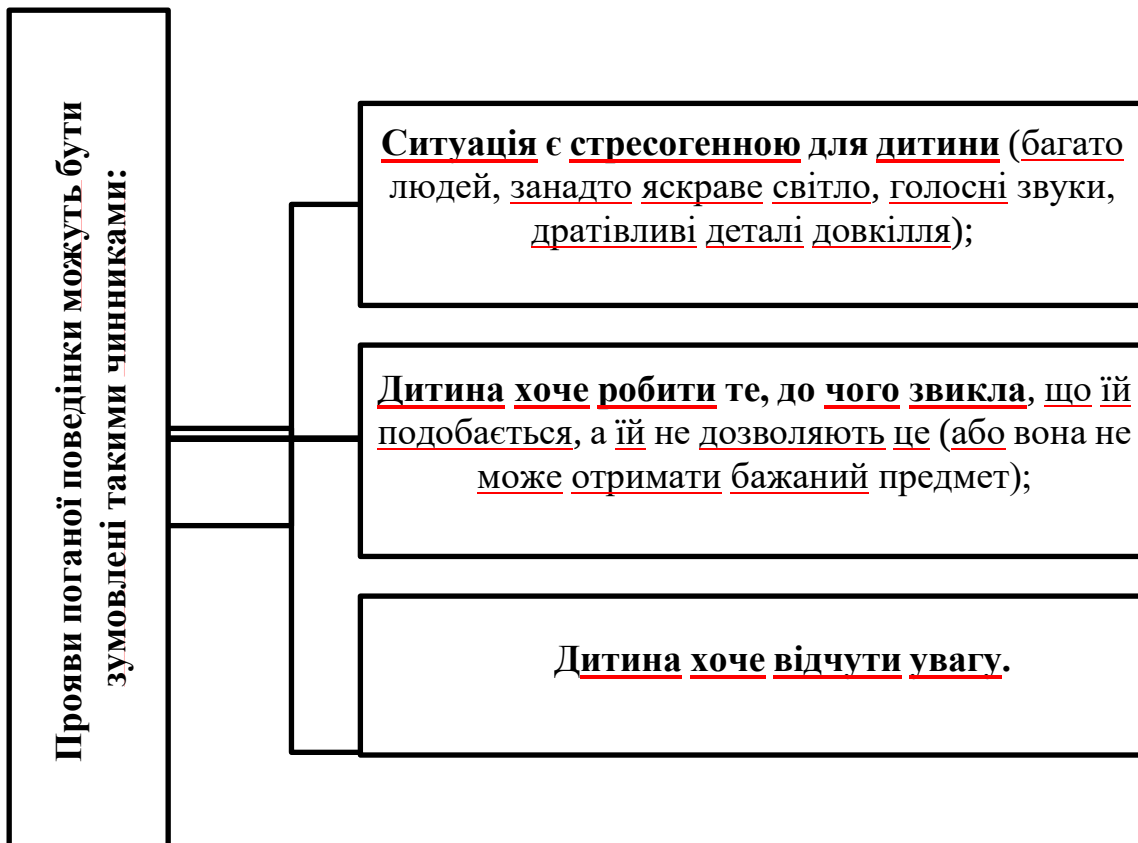
Рівень знань в побутовій і трудовій діяльності (наприклад, наскільки дитина орієнтується в кількісних співвідношеннях та ознаках речей, має здатність до продуктивної діяльності тощо).

4. Прояви проблемної поведінки та причини виявлення її у аутичної дитини

Наступним об'єктом уваги фахівців стає **проблемна поведінка дитини**. Мова йде про те, що в певних обставинах діти з аутизмом можуть поводитись недоречно [22; 25].

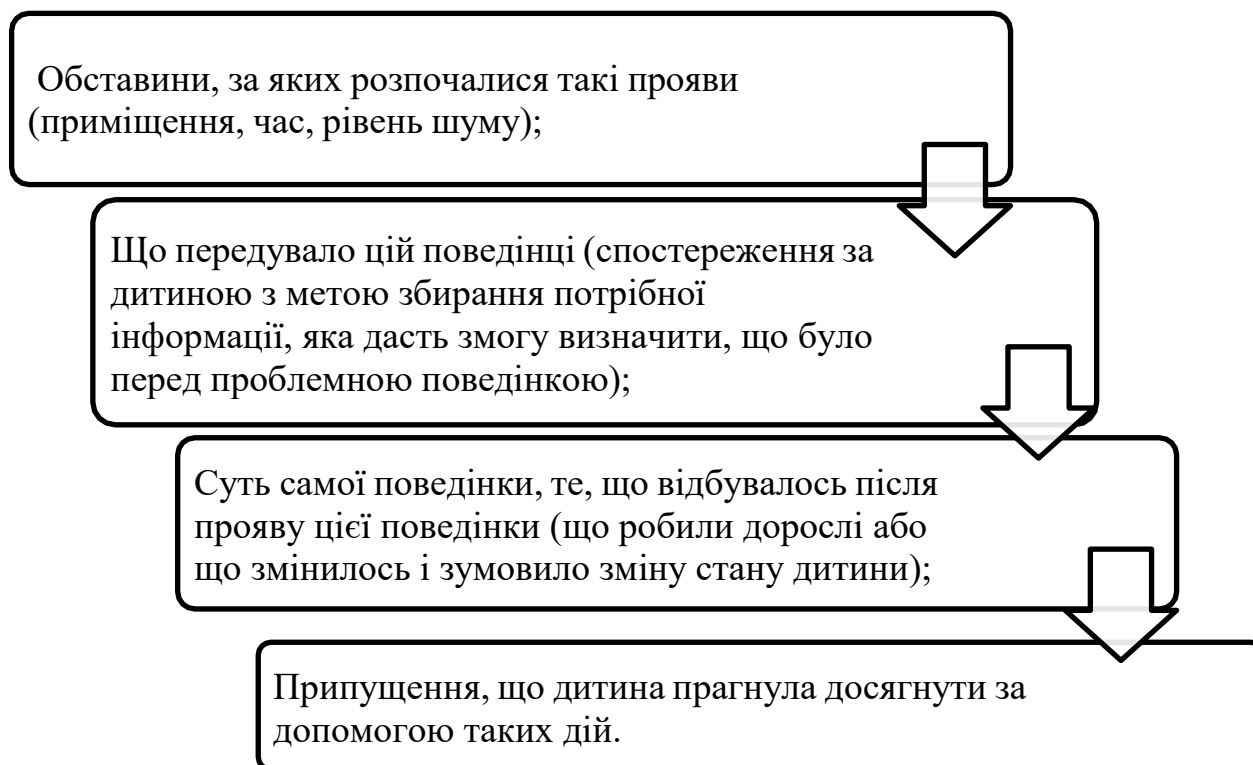

Одним із найбільших викликів для батьків є небажана поведінка у дітей із аутизмом. Поведінкова терапія необхідна для дітей із аутизмом, оскільки вона передбачає визначення розуміння функції поведінки дитини. Щоб поведінкові підходи були ефективними слід проаналізувати чому виникли такі реакції у дитини із аутизмом та яку функцію виконує така небажана поведінка.

Для аналізу прояв небажаної поведінки та розуміння причини такої поведінки у аутичної дитини необхідно, щоб кожний з фахівців та батьків заповнив аркуш спостереження.

Перелік запитань до фахівців і батьків, щодо виявлення причин небажаної поведінки у дітей із аутизмом

Рекомендації для батьків щодо роботи із дітьми у випадку небажаної поведінки у дітей.

Необхідно зрозуміти, що така поведінка, це намагання дитини стабілізувати власний стан. Тобто, зіштовхнувшись із подразником, не маючи знайомої моделі поведінки, дитина реагує на незнайомий подразник надто гостро, оскільки відчувається у небезпеці.

Перше, що батькам необхідно зробити, так це забезпечити їй умови, в яких вона буде відчувати себе у безпеці. Проте швидкі і різкі спробу змінити поведінку призведуть до більшої дестабілізації стану дитини. Найкращий варіант у такій ситуації – це діяти на випередження, продумати усі можливі подразники і запобігати їх виникненню [12].

5. Визначення перешкод до адаптації аутичної дитини в освітньому процесі та технологія профілактики до умов у закладі дошкільної освіти

Наступним об'єктом дослідження групи супроводу є визначення перешкод які заважають дитині із аутизмом адаптуватись до освітнього процесу. Ці перешкоди фахівці і батьки визначають спільними зусиллями, аналізуючи характерні перешкоди навчання для дитини з аутизмом.

Перешкоди які заважають дитині із аутизмом адаптуватися до освітнього процесу

Керівний контроль
(коли дитина прагне
будь-що наполягати на
своєму, чинить
свавілля, а дорослі
потурають цьому);

Відсутність здатності
до імітації,
несформованість
уміння гратись;

Відсутність
адекватного способу
звертатися із
проханням;

Залежність від
підказок;

Залежність від
заохочень;

Гіперактивна
поведінка, сенсорний
захист тощо.

Групою супроводу обговорено і визначено перешкоди, які найбільш виражені в дитини та заважають їй розвитку.

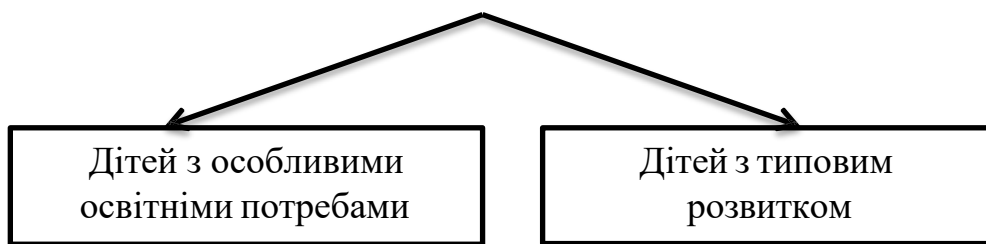
Дані які зібрано членами групи та батьками, аналізуються для більш глибокого розуміння її можливостей, та розуміння її особливих освітніх потреб.

Створення відповідних умов у закладі дошкільної освіти. Навчання і розвиток дитини з аутизмом вбачає створення спеціальних умов для мінімізації стресових ситуацій у навколишньому середовищі.

Початковий етап у роботі з дитиною - це адаптація до закладу дошкільної освіти, тобто поступове відвідування дошкільного навчального закладу із батьками, на короткий проміжок часу, з поступовим збільшенням його, залежно від рівня адаптації дитини. Діти повинні поступово звикати до нових людей, та до нового приміщення [32; 24].

Індивідуальна програма для дітей із аутизмом розпочинається лише після адаптаційного етапу. Діти із аутизмом повинні поступово звикнути до нових людей та нового приміщення. Індивідуальна програма розпочинається лише після адаптаційного етапу.

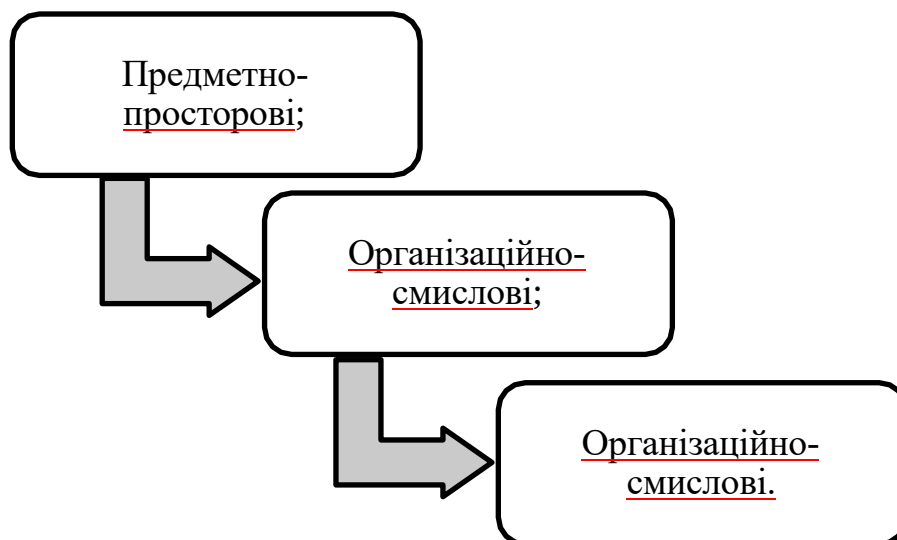
Ресурси середовища у процесі
підготовки та впровадження
спільного навчання дітей:

Це система чинників, які мають:

Ресурси можна об'єднати у три групи:

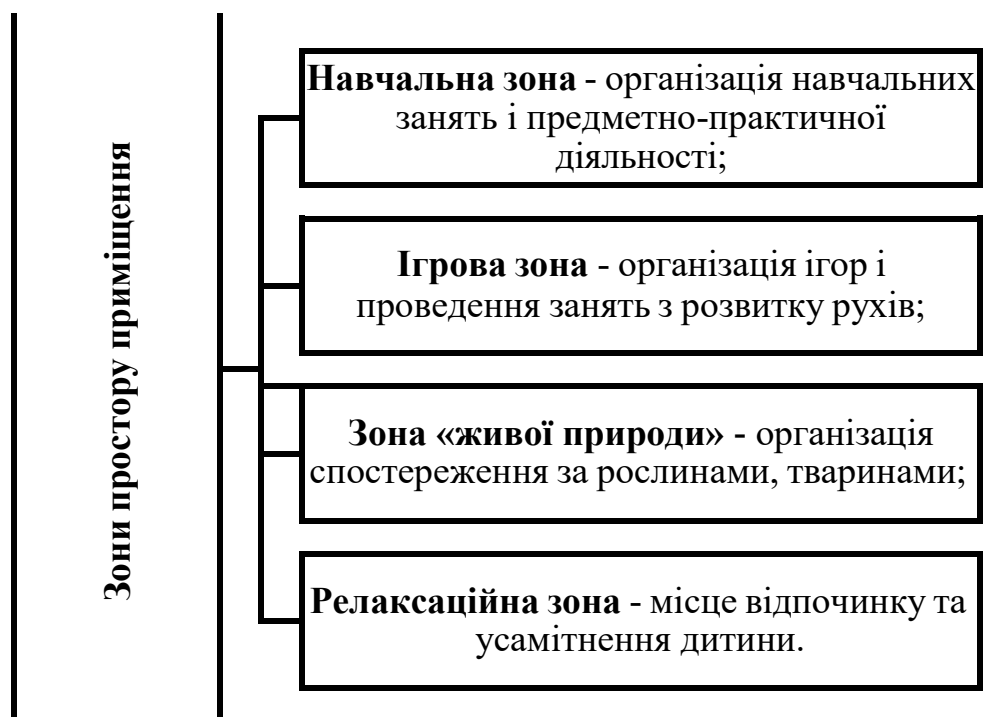
Предметно-просторові ресурси - це врахування важливих предметів для перетворення середовища та структурування простору [21].

Створення сприятливих умов для дитини з аутизмом передбачає визначення певних зон та меж для навчальної діяльності, щоб зробити для неї середовище зрозумілим, сприяти зосередженню уваги та розумінню завдання.

Предметно-просторові ресурси

Під час планування простору у групи варто урахувати його багатофункційність і передбачати різні зони для роботи і дозвілля.

Важливою складовою організації освітнього простору для дітей із аутизмом в умовах закладу освіти – є розумне пристосування будівель, приміщень, території.

Також необхідною складовою організації освітнього простору в закладі дошкільної освіти є наявність ресурсної кімнати, яка є необхідною складовою для формування ефективного інклюзивного освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами, а особливо для дітей з аутизмом.

При створенні ресурсної кімнати, необхідно звертати увагу на безліч деталей.

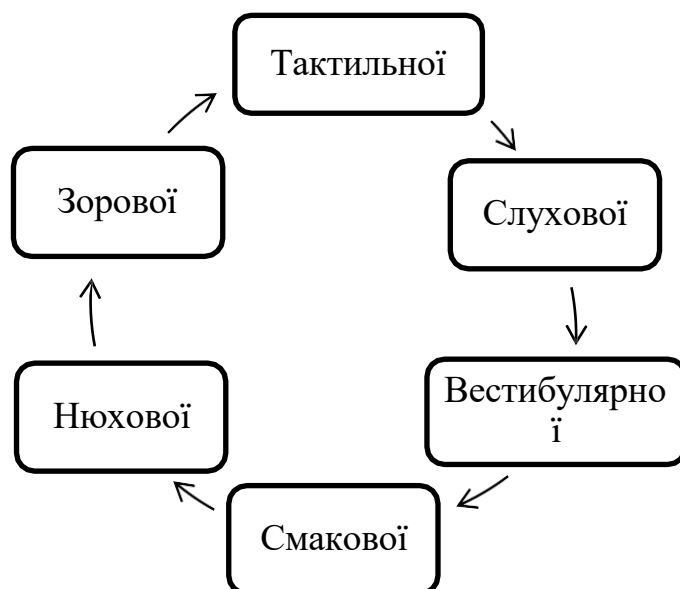
Головне призначення ресурсної кімнати – це створення для дітей із особливими освітніми потребами комфортного простору для організації освітнього процесу.

Вона повинна бути комфортною, максимально функціональною, спеціально обладнаною для розвитку дітей з особливими освітніми потребами, щоб сприяти гармонізації психоемоційного стану.

Усі учасники освітнього процесу можуть використовувати ресурсну кімнату. За потреби і наявності ресурсів в дошкільному закладі освіти може бути більше однієї ресурсної кімнати [29].

Також у закладі дошкільної освіти для адаптації дітей до навколишнього середовища є сенсорна кімната.

Це середовище, яке має обладнання для стимуляції систем сприйняття:

Сенсорна кімната стимулює активність аутичних дітей із психомоторними розладами, заспокоює дітей із тривожними розладами та гіперактивністю.

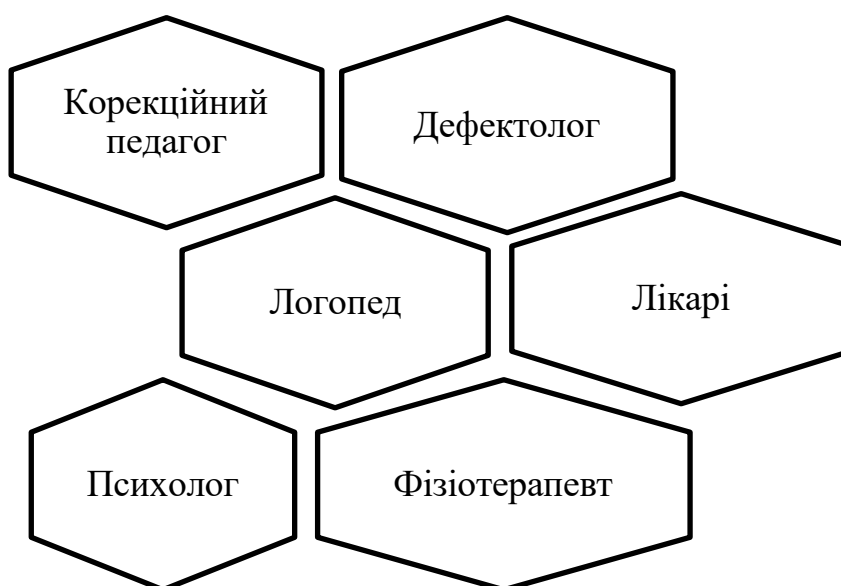
Вплив сенсорної кімнати на дитину з ООП

За допомогою різних симуляцій сенсорних систем, можна отримати позитивні результати у розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

Сенсорна кімната – це спеціально організоване приміщення, в якій за допомогою дидактичного матеріалу, спеціального обладнання фахівці впливають на органи чуття: дотик, слух, зір [31].

Фахівці які проводять заняття в сенсорній кімнаті

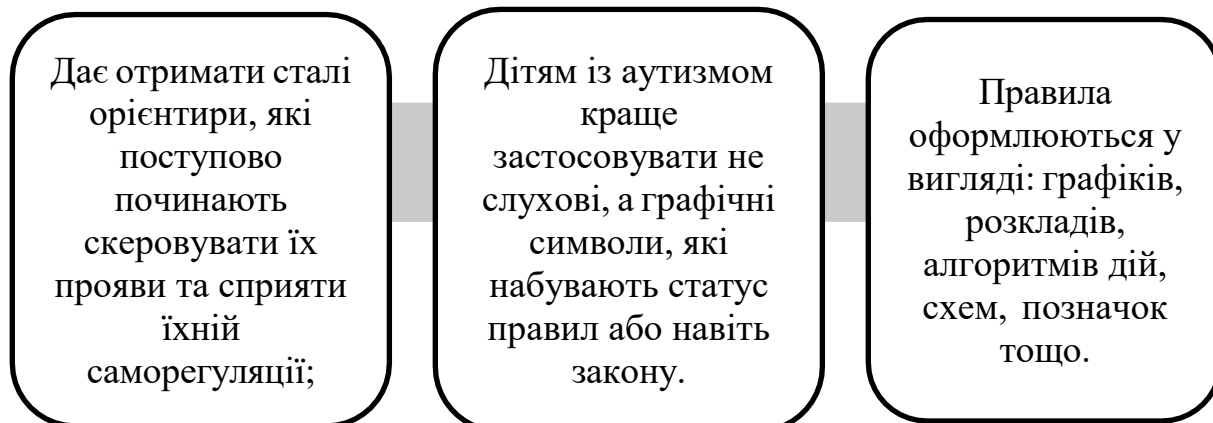

Сенсорні кімнати облаштовані: сенсорними світловими іграшками, світловим пучком для психологічного розвантаження, конструкторами, м'якими пазлами, інтерактивними панелями з сенсорними датчиками, безкаркасними меблями тощо. Отже, сенсорна кімната допомагає дитині з ООП розслабитись і заспокоїтись. Особливо відчуття розслаблення і спокою необхідне дітям з аутизмом [18; 27].

Організаційно-сміслові ресурси

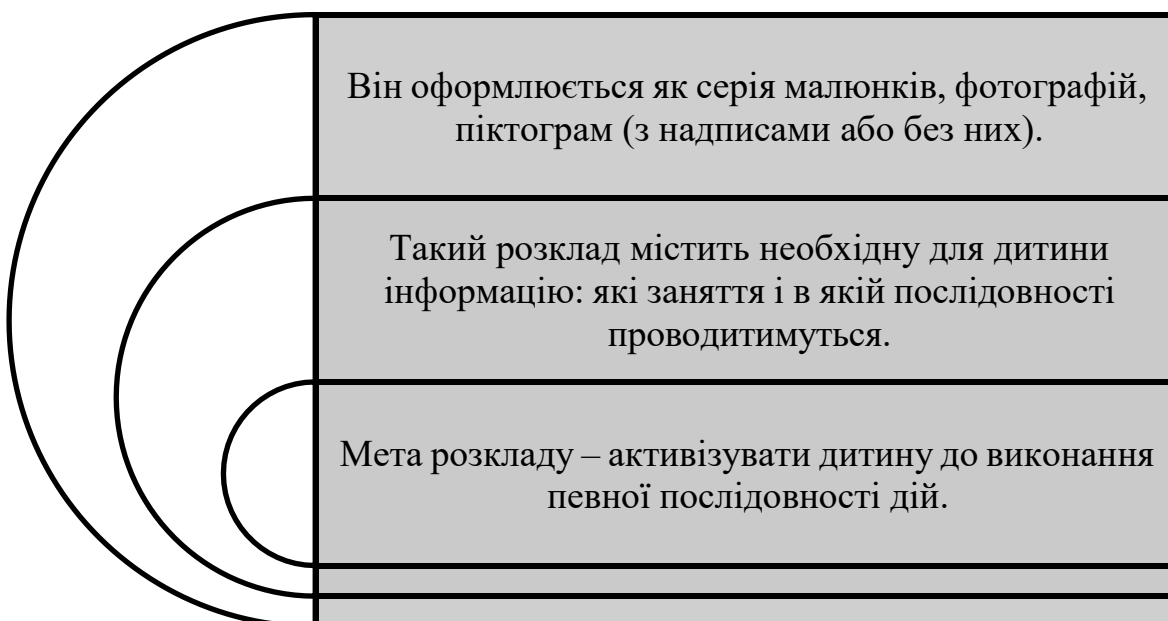
Візуальна підтримка для дітей із аутизмом

Однією із важливих складових організаційно-смыслових ресурсів для дітей із аутизмом є розклад.

Отже, використання візуальної підтримки дає можливість дитині передбачати все, що відбувається навколо неї, рівень стресу та проблемна поведінка знижується, а рівень адаптації підвищується.

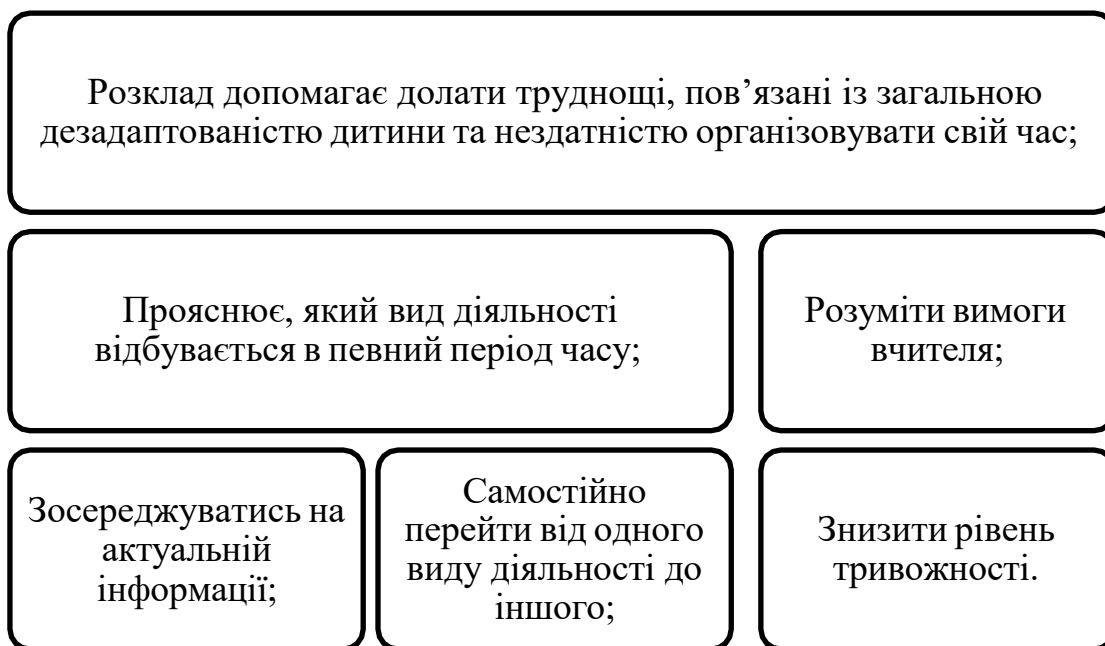
Розклад для дитини із аутизмом

Дитину з аутизмом вчать розуміти зміст розкладу, пояснюють як послідовно необхідно виконувати завдання.

Сам розклад може бути у форматі альбому або папки з файлами, де розміщені навчальні матеріали.

Для неї вкрай важливо візуально бачити розклад, оскільки він допомагає дитині безліч труднощів.

Соціально-психологічні ресурси

Ці ресурси задовольняють потреби дітей з аутизмом у сприятливій атмосфері, доброзичливому спілкуванні та ін.

Навчання загальнолюдських правил.

Навчання загальнолюдських правил і норм дітей із особливими освітніми потребами відбувається через дорослих [26].

Отже, основним завданням на використання соціально-психологічних ресурсів під час навчання і розвитку дітей з аутизмом є «доеднання» до світу людей. Це дає змогу сформувати у дітей із аутизмом всебічний розвиток і адаптуватися у соціумі. Також не менш значущим є адаптація до закладу дошкільної освіти та створення сприятливого середовища для неї.

Запитання для самоконтролю.

1. Що таке аутизм та які його прояви?
2. Що таке психолого-педагогічний супровід?
3. Через що здійснюється компетентний психолого-педагогічний супровід?
4. Які технології входять у психолого-педагогічний супровід дітей у ЗДО?
5. Назвіть Етапи психолого-педагогічного супроводу.
6. Хто із фахівців входить до складу групи супроводу?
7. Яку роботу виконують фахівці групи супроводу?
8. Які якісні показники оцінює психолог при тестуванні дитини із аутизмом?
9. Назвіть показники, що характеризують діяльність дитини
10. Назвіть показники пізнавальної сфери і психомоторної функції дитини.
11. Як працює логопед із аутичною дитиною?

12. На якій сфері зосереджується корекційний педагог та які завдання постають перед ним у роботі з дитиною із аутизмом?
13. Що таке сенсорна інтеграція?
14. Яка функція вихователів?
15. Що викликає прояви поганої поведінки у дітей із аутизмом?
16. Що рекомендують фахівці батькам із аутичною дитиною?
17. Назвіть перешкоди які заважають дитині із аутизмом адаптуватися до освітнього процесу.
18. Що таке предметно-просторові ресурси?
19. На які зони поділяється приміщення.
20. Яке головне призначення ресурсної кімнати?
21. Що таке сенсорна кімната?
22. Як сенсорно кімнати впливає на дитину з ООП?
23. Назвіть фахівців які працюють у сенсорній кімнаті?
24. Що таке організаційно-сміслові ресурси?
25. Як оформлюється розклад для аутичної дитини, що він містить у собі та яка його мета?
26. Що входить до навчання загальнолюдських правил?

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні проблеми дошкільної педагогіки : навч.-метод. посіб. для студ. спец. «Дошкільна освіта» / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини; уклад. О. М. Мельникова – Умань: АЛМІ, 2018. – 250.
2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / М-во освіти і науки України, Академія педагогічних наук України; наук. ред. та упорядник О.Л.Кононко. – [2-ге вид., випр.]. – К., 2008.
3. Базовий компонент дошкільної освіти України. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
4. Борецько В. І., Ясінський А. М., Яницька О. Ю. Психолого-педагогічні основи використання інформаційних технологій для підготовки фахівців до роботи з обдарованими дітьми. Обдаровані діти – скарб нації: матеріали II Міжнародної науково-практичної онлайнконференції (м. Київ, 18–22 серпня 2021 року) – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. 81-88.
5. Борин Г. В. Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до роботи з батьками дітей раннього віку. Обрії. 2015. № 1 (40). 9–12.
6. Борин Г. В. Теорія та методика взаємодії ДНЗ з родинами: навчально-методичні рекомендації для проведення практичних і семінарських занять для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.010101 «Дошкільна освіта». Івано-Франківськ: Видавництво Лілея «НВ». 2011. 92.
7. Гузь В., Жейнова С., Таган Л. Організаційно-педагогічні умови ефективної взаємодії дошкільного закладу з сім'єю. Молодь і ринок. 2018. № 3. 27–30.
8. Дем'янюк Т. Д. Методика виховання в сучасній школі: Навчально-метод. посібник. К., 2000. 286.
9. Діамант Р.Б. Вправи для занять з дітьми: як діяти вдома батькам малих дітей: посібник / пер.з англ. В. Можолі. Л., 2000. 116.
10. Долина О., Низовська О. Батьки в дошкільному закладі: споживачі та гості чи партнериоднодумці. Дошкільне виховання. 2007. № 1. 6–8.
11. Енциклопедія освіти / Акад. пед. Наук України; головн. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 408-410.
12. Зайченко І.В. Педагогіка: [навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів] / І.В.Зайченко /. – [2-е вид.]. – К. : «Освіта України», «КНТ», 2008. – 528.

13. Закон «Про вищу освіту» (2014 р., зі змінами 2019 р.) [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
14. Квасилівський ЗДО. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : <http://leleka.rv.ua/robota-z-dit-my-z-rozladamy-autychnogo-spektra-v-zakladi-doshkil-noyi-osvity.html>
15. Коло сім'ї, центр здоров'я та розвитку. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : <https://k-s.org.ua/resources/blog/rozumity-nebazhanu-povedinku-u-ditey-z-rozladamy-spektru-autyzmu/>
16. Концепція розвитку педагогічної освіти [Електронний ресурс] / МОН України // Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 – [Режим доступу] : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
17. Лисенко Н.В. Педагогіка українського дошкілля: Ч. 1. - К.: Вища школа, 2006. – 302.
18. Лист Міністерства № 1/9-376 від 25.07.2014 «Про методичні рекомендації з питань організації виховної роботи у навчальних закладах у 2014/2015 навчальному році». – [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : <http://www.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/2679->
19. Методичні рекомендації щодо організації взаємодії закладів дошкільної освіти з батьками вихованців [Електронний ресурс]. лист МОН України від 11.10.2017 № 1/9-54. – [Режим доступу] : 6UR: <https://drive.google.com/file/d/0Bxpu4GDxDpc7YWVvcWUtVWJpdEk/vie>.
20. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні. Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : <http://uapravo.net/data/base28/ukr28703/htm>.
21. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : guonkh.gov.ua/content/documents/16/1517/Attaches/4455.pdf.
22. Новий формат взаємодії з родинами. Шляхи вдосконалення взаємодії з батьками через «Батьківське віконечко». [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : URL: <https://lebedinromashka.org.ua/noviy-format-vzaiemodii-z-rodinami-shlya>.
23. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка : підручник / Тамара Поніманська. – 3-тє вид., випр. – К.: Академвидав, 2015. – 448.
24. Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. – К. : Видавничий дім Слово, 2004. – 352.

25. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
26. Про національну доктрину розвитку освіти у XXI столітті [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
27. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
28. Про освіту. [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
29. Проект Закону України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – [Режим доступу] : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58639
30. Пропенко І. Педагогіка / І. Пропенко. – Харків: Фоліо, 2017. – 572
31. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручник / О. Я. Савченко. – К. : Грамота, 2012. – 504.
32. Скрипник Т.В., Куценко Т. О., Риндер І. Д., Недозим І. В. Зміст корекційно-розвивальних занять для дітей з аутизмом в спеціальних загальноосвітніх закладах / Реалізація оновленого змісту освіти дітей з особливими потребами: початкова ланка: навчально-методичний посібник. – Київ, 2014. 278–304.
33. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навчально-наочний посіб. / Укладач – Скрипник Т., – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 56
34. Drótos György – Kováts Gergely: Felsőoktatásmenedzsment, Aula, Budapest, 2009.
35. Josip Ivanović: Bevezetés a pedagógiai kutatás módszertanába, Szabadka, 2016.
36. Kozma Tamás: Kié az egyetem? A felsőoktatás nevelésszociológiája. Új Mandátum Felsőoktatási Kutatóintézet Budapest 2014.
37. Mészáros Attila: A felsőoktatás tudományos, módszertani és munkaerőpiaci kihívásai a XXI. században, Széchenyi István Egyetem, Győr, 2014.
38. Simándi Szilvia: Fiatal és felnőtt hallgatók a felsőoktatásban. A felsőoktatás módszertani vetületei és kihívásai, Líceum Kiadó Eger, 2016.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ У ЗДО

(для студентів освітньої програми «Дошкільна освіта»)
навчально-методичний посібник
2025 р.

Розглянуто та рекомендовано Радою із забезпечення якості вищої освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (протокол №2 від 18 березня 2025 року)

Рекомендовано до видання у електронній формі (PDF) рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (протокол №3 від 24 квітня 2025 року)

Підготовлено до видання в електронній формі (PDF) кафедрою педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти спільно з Видавничим відділом Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

Розробник методичних вказівок:

Антоніна ЧИЧУК – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

Рецензенти:

Інна НІКОЛАЄСКУ, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та спеціальної освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Лідія ХОМИЧ, доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

За зміст методичних вказівок відповідальність несуть розробники.

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II (адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua) Свідectvo про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 7637 від 19 липня 2022 року Шрифт «Times New Roman». Розмір сторінок методичних вказівок: А4 (210х297мм). Обсяг в авторських аркушах 2,09 (83 706 знаків із пробілами)